

XIX. évfolyam  
10. szám  
ROMALAP  
2011. október  
Ára: 300 Ft

**Büszkén vállaljuk  
nemzetiségi hovatartozásunkat!**

**LD**

**„LUNGO DROM”**

**HOSSZÚ ÚT**



# Október

Október (Ősi magyar nevén, *Magvető hava*) az év tizedik hónapja a Gergely-naptárban. A latin *octo* szóból származik, melynek jelentése *nyolc* – utalva arra, hogy eredetileg ez volt a nyolcadik hónap a római naptárban, mielőtt a január és február hónapokat hozzáadták az évhez. A 18. századi nyelvújítók szerint az október: *mustonos*. A népi kalendárium Mindszent havának nevezi, a protestánsok pedig gyakran reformáció hónapjának.

## OKTÓBER 1. – LISIEUX-I SZENT TERÉZ

Lisieux-i Szent Teréz (Alençon, 1873. január 2. – Lisieux, 1897. szeptember 30.) a bencés apácákhoz járt iskolába. 1883-ban súlyosan megbetegedett, de pünkösdi napján megjelent neki a Szűzanya, rámosolygott és meggyógyította. Ettől kezdve vágyott a kolostori életre. Ezt csak fokozta, hogy két nővére is belépett a karmelitákhoz. 1887 karácsonyán édesapja is beleegyezését adta, hogy Teréz belépjen a Kármelbe, a püspök azonban megtiltotta ezt. Teréz Rómába utazott, hogy a pápától kérjen segítséget. XIII. Leó az ügyet az egyházi előjárókhöz, végső soron Istenhez utasította. Decemberben a püspök megadta a kolostorba lépéshez szükséges engedélyt, de meg kellett várnia a nagybőjt végét. Végre 1888. május 9-én átléphetta a lisieux-i Kármel kapuját. Ettől a naptól kezdve a következő volt elfoglaltsága: hét és fél óra zsolozsma és elmélkedés, öt óra munka, két óra közös foglalkozás, két óra egyéni foglalkozás, fél óra oktatás, összesen egy és háromnegyed óra étkezési idő és hat-hét óra éjszakai pihenés. Versek kezdett írni, *Jeanne d'Arc küldetése* címmel drámát írt, amelyet elő is adtak a nővérek. 1895-ben nővérei kérésére és a prióra parancsára elkezdte írni gyermekkora emlékeit. 1896. január 20-án adta át fel-

jegyzéseit, amely az *Egy lélek története* c. könyv első nyolc fejezetét tartalmazza. 1897-ben a prióra összegyűjtötte Teréz különböző mondásait, ez a gyűjtemény 1926-ban *Az utolsó szavak* címmel jelent meg. Teréz folytatta visszaemlékezéseit, ezekből állt össze az *Egy lélek történetének* kilencedik és tizedik fejezete. Szeptember 30-án halt meg.

## OKTÓBER 2. – SZENT ÖRZŐANGYALOK

Órangyalok ünnepét a XVI. században Spanyolországban kezdték megülni. Innen terjedt el a Tridentinum hatására is Európában. Az Egyházban a XVII. században vált általánossá. Először szeptember első vasárnapján ünnepelték, így hazánkban még a századfordulón is. Később került X. Pius intézkedésére végérvényesen Mihály arkangyal nyolcadába, mai helyére.

## OKTÓBER 4. – ASSISI SZENT FERENC

A ferences, más néven minorita szerzetesrend alapítója, Assisi Szent Ferenc (1182 körül–1226) a kereszténységben a



Mednyánszky László: Dióverés



ROMA LAP  
Megjelenik havonta.

Megjelenik havonta az Országos Roma Önkormányzat támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon: 06-56/420-110 – Fax: 06-56/514-331 – Levelezési cím: 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – e-mail: [oktatasialapitvany@gmail.com](mailto:oktatasialapitvany@gmail.com) – Internetcím: [www.ldromalap.hu](http://www.ldromalap.hu)  
A lapot szerkeszti a szerkesztőbizottság. – Tervezőszerkesztő: Gudmon András

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Címlapon: LD archívum

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezetők: Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea ügyvezető igazgatók

ISSN 1216-982X

Giovanni nevet kapta. A Francesco („Francia”) ragadványnevet annak köszönhette, hogy édesanyja francia volt. E tisztaszívű szent megújította az egyház szellemét, eszméi új lendületet adtak a középkor misztikus romantikájának. Személye a földi javakról való lemondás, az egyszerűség és a szeretet jelképe lett. Képmásain az általa alapított rend barna vagy szürke, csuklyás csuháját viseli, amit a derekán csomózott kötél fog össze. A kötél 3 csomója a szegénységet, szüzességet és engedelmességet, a franciskánusok kötelmeit jelenti. E három szerzetesi erény gyakran feltűnik a ferences allegóriákban (pl. Szent Ferenc eljegyzí magát a Szegénység úrnőjével). Könnyen felismerhető a kezén, lábán és oldalán látható stigmákról, Krisztusnak szögek és lándzsa ütötte őt sebéről. A legenda szerint egy hatszarmyú, kitárt karú, szeráfi Krisztus jelent meg előtte, és a látomás sebeiből tűző sugarak jelölték meg életre szólóan a testét. Attribútumai: fészület (a stigmák miatt), liliom (a szüzi tisztaság jelképeként) és kópnya, mely a földi lét hiábavalóságát jelenti.

### OKTÓBER 7. – RÓZSAFÜZÉR KIRÁLYNŐJE

Olvasós Boldogasszony, újabb finomkodó szóhasználattal *Rózsafüzér Királynéja* ünnepét rendszeresen október második vasárnapján szokták megülni. Népünk olvasókultuszáról itt csak annyit jegyzünk meg, hogy az olvasó-ájtatosság a dominikánusok buzgólkodására a XV. század folyamán nyerte el mai formáját.

### OKTÓBER 9. – SZENT DÉNES

Dénes, Páris vértanú püspöke (III. század), a Merovingok, majd Karolingok védőszentje. Emlékezetét a sírja fölött emelt Saint-Denis-apátság, a francia királyi család temetkezési helye ápolta és terjesztette. A jámbor legenda szerint lefejeztetése után fejével a kezében ment sírjába. Sokszor így is ábrázolják. A *Tizennégy Segítőszent* egyike, fejfájások szokták magukat oltalmába ajánlani.

### OKTÓBER 15. – AVILAI SZENT TERÉZ

Nagy Szent Teréz (1515–1582) az Egyház egyik legnagyobb női szentje, a világirodalom legnagyobb nőíróinak egyike, VI. Pál egyházdoktorrá nyilvánította (1970). A hagyomány szerint egy szeráf az isteni szeretet tüzes lándzsájával döfte át a szívét. Ezt a jelenetet örökíti meg *Bernini* híres szobra a római S. Maria Vittoria-templomban. Többek között megreformálta a sarutlan karmelita rendet, amely Bécsben, majd a hajdani habsburgi birodalom más városaiban is gyökeret vert. Szakrális hatására több helyen is rámutatunk.

### OKTÓBER 16. – SZENT HEDVIG SZILÉZIAI HERCEGNŐ

Hedvig a meráni grófok családjából származott (1174–1243) és így rokonságba került az Árpádházzal is. Testvére volt II. András feleségének, Gertrudnak, tehát a mi Szent Erzsébetünknek nagynénje. Henrikhez, Szilézia és Krakko hercegéhez ment férjhez. Hat gyermeke született, utána urával együtt megtartóztatást fogadott. Szilézia patronája.

### OKTÓBER 17. – ANTIOCHIAI SZENT IGNÁC

Antiochiai Szent Ignácról, Szíria püspökéről (†110 k.) eredetileg vértanúsága állítólagos napján, december 20-án emlékezett meg a keresztény utókor. A keleti egyház ma is ekkor üli meg a neve napját. Róma azonban előbb február 1-jére tette át az ünnepét, mint azt a Szentek életében olvashatjuk: „nyilvánvalóan másolási hiba következtében”, 1969-ben pedig a szír keresztények Ignác-napját (okt. 17-ét) iktatták a naptárba. A szíriai püspök, mint annyi hitvalló társa, római amfiteátrumban szenvedett mártíromságot. Felfalták az oroszlánok. Neve az ignis, „tűz” szóból ered, ami figyelemre méltó módon egybeesik püspöksége, Szíria nevének jelentésével, mely alighanem forró, sivatagi klímájának tulajdoníthatóan a gör. szeiriaszisz, „napszúrás”, szeirinosz, „égető”, „forró” szavakra megy vissza.

### OKTÓBER 18. – SZENT LUKÁCS EVANGÉLISTA

Oktober 18-án a keresztények Lukács evangélistáról emlékeznek meg. A hagyomány szerint Pál apostolt kísérte miszsiós útjain, mestere halálát követően pedig Egyiptomban és Görögországban prédikált. Evangéliumán kívül őt tartják az Apostolok Cselekedetei című újszövetségi könyv szerzőjének is. Polgári foglalkozására nézve orvos volt. Pál emlegeti így: „Lukács, ama szeretett orvos” (Kol 4,14). Így lett az orvosok, kórházak, fürdők jeles szentje.

### OKTÓBER 20. – SZENT VENDEL

Vendel a jószágartató gazdák, továbbá pásztorok, főleg juhászok védőszentje. Legendája szerint ír. *Selzer* szerint frank származású. Csak a mesébe hajló hagyomány teszi meg királyfinak: Rómába zarándokolt, majd a Rajna-vidéken remeteként legeltette egy uraság nyáját. Itt állítólag apátként halt meg a VII. század legelején. Ereklýeit St. Wendelin városa, egyúttal híres búcsújárárhely, a Saar-vidék szakrális súlypontja őrzi.

### OKTÓBER 22. – SZENT SZEVÉRUS

Szevérus a IV. században, Ravennában élt. Takácsként kereste kenyerét. Amikor a püspök meghalt, a legenda szerint galamb szállott a fejére, ezért őt választották püspökké. Ekkor felesége és leánya kolostorba vonult. Hamarabb meghaltak a püspöknél, közös sírba temették őket. A legenda úgy mondja, hogy Szevérus elmondván miséjét, élve ment le közéjük a megnyílt sírba. Szavára a halottak középen adtak neki helyet. Ezután ő is kiadta lelkét. Ereklýei hosszú viszontagság után Erfurt városába, a szövőipar egyik jelentős középkori székelyére kerültek. A tiszteletére szentelt székesegyház európai rangú műemlék. Szevérus a takácsok, kendő- és harisnyaszövővédőszentje. Tisztelete a céhesség, mesterlegények vándorlása, német települők révén hazánkban is virágzott.

### OKTÓBER 31. – SZENT WOLFGANG

Wolfgang, magyar megfelelője *Farkas* bencés, Regensburg püspöke, 971 táján misszionáriusként hazánkban is járt. Boldog Gizellát, Szent István feleségét ő nevelte. Kultusza főleg a XV. század folyamán a felső-ausztriai Sankt Wolfgang bencés apátságból ágazott ki, amely sírja révén búcsújárárhely is volt. Tisztelete az egész német-római birodalmat, de hazánkat is meghódította.

*Felhasznált irodalom: Neumann-ház*

## IDE TARTOZUNK! – ELKEZDŐDÖTT A NÉPSZÁMLÁLÁS



laszadás önkéntes. Hivatalos népszámlálásokra Magyarországon 1870 óta évtizedenként került sor, a legutóbbit 2001-ben hajtották végre.

Roma civil aktivisták „Ide tartozunk! – Népszámlálás 2011” elnevezéssel kampányt indítottak annak érdekében, hogy a roma lakosság minél aktívabb legyen a népszámláláson, és minél többen vallják magukat cigány nemzetiségűnek. A 2001-es népszámláláson hazánk 600-800 ezer főre becsült roma lakosából mindössze 190 ezren vallották magukat romának. Az „Idetartozunk! – Népszámlálás 2011” kampány eseményeiről a [www.idetartozunk.hu](http://www.idetartozunk.hu) című honlapon tájékozódhatnak az érdeklődők.

## A KÖZMUNKAPROGRAM NEM CÉL, HANEM ESZKÖZ A GAZDASÁG ÉLÉNKTÉSE ÉRDEKÉBEN

❖ A januártól induló közmunkaprogram nem cél, hanem eszköz a gazdaság élénkítése, valamint a munkanélküliség jelentős csökkentése érdekében – mondta **Pintér Sándor** belügyminiszter a Lakiteleki Nép főiskolán. Magyarországon 595 ezer ember keres állást, az analfabetizmus határán állótól a legmagasabb végzettségű emberig – hangsúlyozta a miniszter. Utalt szociológiai felmérésekre, amelyek szerint, ha egy családban két generáció nem dolgozik, a har-

madik már biztosan nem fog dolgozni. Pintér Sándor kiemelte: a közmunkaprogram sikere érdekében piacot kell teremteni, amely képes lesz felszívni a munkanélkülieket, s ezt a mezőgazdaság és az állami beruházások területén találták meg. A közmunkaprogramért is felelős miniszter leszögezte: az a munkanélküli, aki az értékteremtő munkába hívó kérésnek nem tesz eleget, az nem kaphat segítyt. A belügyminiszter fontosnak nevezte, hogy a munkavállalóknak a végzettségüknek és egészségügyi állapotuknak megfelelő munkát fognak tudni adni. A programtól a megélhetési bűnözés megszűnését, valamint a fekete-munka visszaszorítását re-

mélik – tette hozzá. Pintér Sándor beszámolt arról is, hogy megkezdődött a kísérleti mintaprogram 13 megye 26 kistérségének 525 településén. Közlése szerint a programrendszerrel egyeztettek az önkormányzatokkal, az Országos Roma Önkormányzattal és a helyi roma kisebbségi önkormányzatokkal.

## NYÚLTENYÉSZTÉSI MINTAPROGRAM HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TELEPÜLÉSEKEN

❖ Országszerte tizenkét település mintegy kétszáz hátrányos helyzetű családját vonták be abba a nyúltenyészési mintaprogramba,

amellyel a háztáji állattartásra ösztönöznék a résztvevőket. **Samók Gyula**, a Hajdú-Bihar megyei Körösszakál polgármestere a településen a projekt megnyitóján ismertette: az önkormányzat és két szövetkezet, valamint vállalkozók indították a programot. A résztvevő hátrányos helyzetű családok ketreceként, takarmányt és nyulakat kapnak, majd oktatást szerveznek nekik az állattartásról. A program abból a szempontból nem új, hogy Körösszakál már 14 éve sikeresen folytat hasonló programot a tejtermelésben – közölte a polgármester. A mostani programban a családokat egy bizottság választotta ki szociális szempontok alapján. Fontos volt, hogy olyan hátrányos helyzetű családok vehessenek benne részt, ahol van legalább egy 10 és 16 év közötti gyermek, hiszen az ő oktatásuk hosszú távon lehet eredményes. A bizottságokban az önkormányzat mellett a helyi cigány kisebbség és nyúltenyészésben jártas szakmai partnerek is részt vettek. A családonkénti négy nőtény és egy bak nyúl szaporulatából jövőre kiterjesztenék a programot a bihari térség további tíz településén. Jelenleg ezen a területen Körösszakál mellett Bojt vesz részt a programban. Amennyiben ez megvalósul, úgy a tíz településen egy-egy projektmenedzser felügyelné a gazdálkodást, ami ily módon a jövőben tovább bővülhet. **Tóth Attila**, a megyei közgyűlés alelnöke szerint a húszmillió forintos program munkára ösztönöz és háztáji gazdálkodásra szoktatja a résztvevőket. „Nem normális, hogy a vidékiek a városokba járnak bevásárolni olyan termékekből, amiket otthon is előállíthatnának” –

mondta. Megítélése szerint közvetetten a közbiztonságra is pozitív hatást gyakorolnak a hasonló programok, hiszen a bűnözés egyik legfőbb kiváltó okát, a mélyszegénységet lehet velük felszámolni.

## 1956 CIGÁNY HŐSEIRE EMLÉKEZTEK A CORVIN KÖZBEN

♣ Negyven-ötvenen emlékeztek Szabó Ilonka 17 évesen agyonlőtt forradalmár cigány lány emléktáblája előtt a Corvin közben. Orsós Júlia történész doktorandusz, Gulyás Erzsébet építész, Molnár Rozália pesterzsébeti lakos, valamint a budapesti roma gyülekezet lelkésze mondott beszédet. Orsós beszédében kiemelte, hogy 1956 forradalmának feldolgozásában a legfontosabb a mítoszok és preconcepciók nélküli emlékezet. A preconcepciókkal tarkított

forradalmi értelmezés öncélú és nem segíti a múlt objektív feldolgozását. „Építész vagyok, budapesti, és cigány” – kezdte Gulyás Erzsébet. Az idő nyomott hagyott a falakon és vannak dolgok, amiknek nincs etnikuma. Nézőpontváltásra van szükség 1956 megítélésében, és ott helyük van a cigányoknak is. Moralizálás nélkül kell emlékeznünk, szem előtt tartva a dolgok egészét, nem szabad hagyni, hogy az egész részekre szakadjon. Csík Denis, a budapesti roma gyülekezet lelkésze hangsúlyozta, hogy a Názáreti Jézus volt az első, aki először hozta el a szabadságot az embereknek. János evangéliumára utalva felidézte, hogy nincs nagyobb szeretet annál, amikor valaki életét adja a barátaiért. „A cigányok életüket adták a hazáért, ez így volt, így van és így

lesz.” A lelkész beszéde után a résztvevők közösen elimádkozták a miatyánkot. A beszédek után a különböző fővárosi és vidéki roma szervezetek helyezték el emlékkoszorúikat és virágjaikat Szabó Ilona emléktáblájánál. A megemlékezés végén pedig Parádi Gyula és társa hegedűvel és gitárral játszották el a cigány himnuszt.

## LUXUSHAJÓN ZENÉLT A 100 TAGÚ CIGÁNYZENEKAR

♣ A L’Austral luxushajón zenélt a Hungaricumnak számító 100 Tagú Cigányzenekar 10 szólistája Buffó Rigó Sándor és Lendvai Csócsi József vezetésével, Xavier Dubuc francia menedzser szervezésében.

Athéntól Isztambulig, a Patrick Marchesseau kapitány vezette több emelet magas 240 fős tengerjáró fedél-

zetén csaknem minden nap adtak hangversenyt Brahms, Csajkovszkij, Liszt, Strauss zenéiből összeállított repertoárral a francia, belga, kanadai, montreáli kirándulónak. Esténként a színházteremben is szórakoztatták őket a több emeletes tengerjárón, ahol nemzetközi ismert slágereket, örökzöldeket és természetesen magyar csárdást adtak elő.

Az utolsó napra, az esti gálára több külföldi zenekar – bolgár, orosz, ukrán – és egy francia tánckar is meghívást kapott. Együtt léptek fel a 100 Tagú zenekarral, közös produkciót adtak elő a közönség nagy örömeire. A finálé után a tiz zenei diplomata dedikálta a zenekar DVD lemezét – tájékoztatott Beke Farkas Nándor, a zenekar főtitkára.

*Összeállítottuk az MTI és a Romnet, mix.hu hírei alapján.*

## A TEHETSÉGEK KIBONTAKOZTATÁSÁHOZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE VAN SZÜKSÉG



♣ A tehetséget a sokféleség, a változatosság jellemzi, a tehetségek kibontakoztatásához pedig ennek a sokféle embernek az együttműködésére van szükség – mondta el Csermely Péter, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke a Roma Tehetségsegítő Tanács (RTT) megalakulásán.

2011. október 8-án Budapesten megalakult a Roma Tehetségsegítő Tanács (RTT). Az RTT-t a Magyar Génius Program és a Polgár Alapítvány kezdeményezésére a roma tehetségek felkarolása iránt elkötelezett 26 szervezet és két

magánszemély alakította meg. Az RTT mint szakmai műhely hozzá kíván járulni a Soros Magyar EU-elnökség keretében elfogadott uniós roma integrációs keretrendszer szellemében kidolgozandó hazai romastratégia megalkotásához. Az RTT Szőke Juditot, a Polgár Alapítvány az Esélyekért igazgatóját választotta elnökké. Elnökhelyettes lett Szilvási István, az RTT titkára Csovcics Erika. A RTT el látja a romák tehetségprogramjainak érdekképviseletét, javaslatot készít roma tehetségkonceptió kidolgozására, áttekinti a tárgyban meghirdetett hazai és európai uniós pályázatokat abból a szempontból, hogy alkalmasak-e a hátrányos helyzetű, tehetséges roma gyerekek és fiatalok esélyegyenlőtlenségének csökkentésére, a kimagasló tehetségek beazonosítására és menedzselésére, és javaslatot készít a hazai és nemzetközi tehetségrendezvények megszervezésére, illetve abban való részvételre. A Roma Tehetségsegítő Tanács a közel 100 résztvevővel a budapesti Párbeszéd házában megrendezett roma tehetségnap záróakkordjaként alakult meg. Roma Tehetségnapon sikeres hazai roma tehetséggondozó programokat mutattak be, mások mellett Snétberger Ferenc gitárművész, a felsőörsi Snétberger Zenei Tehetség Központ létrehozója, L. Ritók Nóra képzőművész, a berettyóújfalui Igazgyöngy Alapfokú Művészetoktatási Intézmény vezetője, Kovácsné Nagy Emese, a hejőkeresztúri személyre szabott fejlesztésen alapuló pedagógiai modell kidolgozója részvételével, akinek a módszerét a H2O programban számos intézmény átvette már.

# A hónap hírei • A hónap hírei

# Roma fiatalok a rendőrség állományában

75 középiskolás fiattal kötöttek szerződést a 2010/2011-es tanévre – jelentette be **Pintér Sándor** belügyminiszter az október 14-i sajtótájékoztatón. A rendvédelmi hivatás nemcsak kitörési, megelőzési, de karrierlehetőséget is biztosít azoknak a fiataloknak, akik családjuk szűkös anyagi helyzete miatt egyébként nem tudnák folytatni a tanulmányaikat.

Pintér Sándor miniszter emlékeztetett arra, hogy a program már 1996-ban elkezdődött: általános, középiskolás és gimnáziumi roma tanulókat helyeztek el kollégiumban és ösztöndíjban részesítették őket annak érdekében, hogy a kisebbségi területről is megfelelő létszámban kerüljenek be fiatalok a rendőrség állományába. Az idei tanévben 75 fő részesül kollégiumi ellátásban és ösztöndíj támogatásban – mondta a miniszter, kiemelve a program újjáéledésének fontosságát.

A miniszter tájékoztatott arról, hogy az Országos Roma Önkormányzat javaslata alapján a meglévő programot kiegészítették azzal, hogy külön lehetőséget biztosítanak az érettségizett és diplomás fiatalok számára is a rendőrség állományába való felvételre, ők a rendőrtiszthelyettes-képző szakközépiskolában történő egyéves átképzést követően rendőrtisztként folytathatják a szolgálatukat.

Pintér Sándor hangsúlyozta, azért is kiemelten fontos a roma származású rendőrök megléte, mert „van olyan probléma, amelyet igazából csak az ért meg, és csak az tud megoldani, aki ebből a közegből érkezik, és így tud hatást gyakorolni az érintettekre”. Hangsúlyozta, az

ösztöndíjas fiatalok nem *kisebbségi* rendőrök, hanem rendőrök, ugyanolyan tagjai az állománynak, mint a többi tag. A miniszter bizalmát fe-

arról, hogy az Országos Roma Önkormányzat programot dolgoz ki, melynek középpontjában az utánpótlás biztosítása áll. Életútként a

nisztérium társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára úttörőnek nevezte az ösztöndíjas fiatalokat. „Önök olyan emberek, akik elől járnak, olyan utakon, amelyek járhatlanok vagy nehezen járhatóak – fogalmazott. „Példát kell mutatniuk, hogy a következő generációk kövessék őket a rendőri pályán” – mondta.

Hangsúlyozta, ez egy nehéz folyamat, de amennyiben az ösztöndíjas tanulók jól teljesítenek, annak meglesz a jutalma is, hiszen pozitív példát mutatnak mindenki számára. Ha sikeresek lesznek, tisztességes megélhetést szereznek.

Az államtitkár bizalmát fejezte ki annak jeléül, hogy a rend és a roma szavak idővel összekapcsolódnak. Hiszen a roma integráció akkor lesz sikeres, ha a világ legtermészetesebb dolga az lesz, hogy roma származású rendőrök és orvosok lesznek vezető pozícióban. Ehhez szükséges, hogy a többségi társadalom is bizalommal forduljon a cigányokhoz – mondta.

A programot a Belügyminisztérium beiskolázási keretéből finanszírozzák, a jól teljesítő hallgatók külön ösztöndíját a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium egyetemi ösztöndíjrendszere biztosítja.



jezte ki, hogy a roma fiatalok jó eredménnyel fogják zárni tanulmányaikat, és szintén ő köszönheti őket majd a rendőrtiszti avatásuk alkalmával is.

**Farkas Flórián**, az Országos Roma Önkormányzat elnöke kiemelte, a cigány embernek mindenhol, minden szakmában ott kell lennie, de nem mert szakmailag felkészült és felelősen gondolkodik az ország sorsáért. Az ösztöndíjasokhoz szólva hozzátette: ők is azért kerültek a programba, mert alkalmasak arra, hogy őrizzék Magyarország közbiztonságát.

Az elnök tájékoztatott

rendőri pályát választókat külön ösztöndíj támogatásban részesítenék – tette hozzá, kiemelte, fontos, hogy a hallgatók is népszerűsítsék a rendőri pályát a roma fiatalok körében.

A program azt is célul tűzte ki – emelte ki az elnök –, hogy a résztvevő ösztöndíjasok a későbbiekben ott láthassanak el rendőri szolgálatot, ahonnan származnak, ahol élnek. Mint fogalmazott: „A cigányoknak mindenhol ott kell lenniük, és meg kell mutatniuk, hogy alkalmasak Magyarország közrendjének biztosítására”.

**Balog Zoltán**, a Közigazgatási és Igazságügyi Mi-

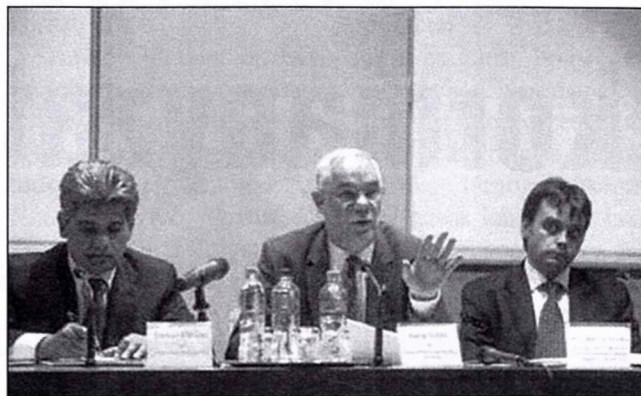
# A NEMZETI TÁRSADALMI FELZÁRKÓZTATÁSI ÉS ROMA STRATÉGIA TÁRSADALMI EGYEZTETÉSE

A Roma Koordinációs Tanács második ülésén a Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási és Roma Stratégiához a társadalmi egyeztetés során beérkezett javaslatokat értékelték. A roma stratégia nemcsak hangzatos terveket, látványos intézkedéseket tartalmaz, hanem konkrét, számszerűsíthető és számon kérhető célokat fogalmaz meg – mondta **Balog Zoltán**, a társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár a Tanács ülésén.

A társadalmi vita során számos magánszemély, civil szervezet és szakmai testület fogalmazta meg véleményét – tájékoztatott Balog. A stratégiát nemzetközi szinten is ismertté teszik – hangsúlyozta az államtitkár, hozzátette, külföldi civil szervezeteket és kormányzati delegáltakat is bevonnak az értékelésbe. Konkrét intézkedési tervet, időpontokat és számokat tartalmazó roma stratégiát szeretnének elfogadtatni a kormánnyal és az Európai Unióval.

Az államtitkár kiemelte, a vizsgálatok szerint az elmúlt tíz évben az előző kormányok 120 milliárd forintot költöttek el romaügy és felzárkóztatás címén, de a vizsgálatok azt igazolják, hogy csupán 10 milliárd forint jutott el az érintettekhez. Éppen ezért kiemelt jelentőségű az adófizetők pénzével való felelős gazdálkodás. A mélyszegénységben élők felzárkóztatása egy nemzetstratégiai kérdés, amelynek megoldása az egész ország felemelkedése szempontjából elengedhetetlen – emelte ki Balog Zoltán. Hangsúlyozta, az új kormányzati programok nem nevesítik a romákat, hanem a mélyszegénységben élők felzárkóztatását célozzák. Kivételt képeznek a kultúra és az antidiszkrimináció területén indított kezdeményezések – tette hozzá.

**Farkas Flórián** az Országos Roma Önkormányzat elnöke a stratégia kapcsán kiemelte a monitoring rendszer előnyét, hangsúlyozta: mindenkinek pontos képet kell kapnia arról, hogy mire és milyen hatékonysággal hasz-



nálták fel a felzárkózásra szánt forrásokat. „Mi nem akarunk úgy felzárkózni, hogy a többség kárára legyen; mindig tudni kell, hogy hová mennek a pénzek” – fogalmazott az elnök.

**Matolcsy János** értékelési szakértő értékelő előadásában elmondta, hogy a stratégia erőssége a helyzetértékelés és a pontos célrendszer, vagyis az elérni kívánt célok alapos és számszerű bemutatása. Ugyanakkor a roma stratégia teljességre törekszik, tárgyilagos, sőt, sok helyen önkritikus, és ügyel a felzárkózási és a roma kérdések arányos kezelésére. A szakértő ugyanakkor hiányolta a jó gyakorlatokat, az elkerülendő rossz példákat és a prioritásokat, továbbá szerinte nem tisztázott az egyes szereplők funkciója a stratégia megvalósításában.

**A Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási és Roma Stratégia társadalmi egyeztetésének határidejét meghosszabbították november 9-ig. A Stratégia teljes szövegének tervezete, egy rövidített változattal és az indikatív intézkedési listával együtt elérhető a <http://romagov.kormany.hu/honlapon>.**

## Romákkal való munka Kihívás az egyháznak és diakóniának – Nemzetközi műhely –

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület szervezésében október 7–9. között, a Ráday Konferencia Központban került megrendezésre a nemzetközi műhely, melynek egyik fő témája a roma stratégia volt.

A rendezvényen részt vett **Tőkés László**, az Európai Parlament alelnöke, aki az európai roma stratégia kapcsán kijelentette, a cigányügy megoldása kölcsönös

érdeke a cigányoknak és a jelentős cigány lakossággal rendelkező országoknak egyaránt. Felhívta a figyelmet arra, hogy erkölcsi, hitbeli kötelesség is, hogy a leszakad térségek, országok, közösségek és etnikumok ne maradjanak ki az integrációból.

**Farkas Flórián**, az Országos Roma Önkormányzat elnöke beszédében kiemelte, korábban a romaügy címén

felhasznált pénz alig 10 százaléka jutott el az érintettekhez, a forrásokat sokszor nem megfelelően, sikertelenül vagy másra használták fel.

**Balog Zoltán** társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár hangsúlyozta, az Európa nyugati részét jellemző jelentős munkaerőhiányt nem a 10–12 milliós európai roma közösség tagjainak bevonásával oldják meg, ha-

nem más földrészekről érkező bevándorlókkal. Éppen ez az egyik olyan tényező, amely indokolja a romák integrációját célként meghatározó stratégiát. A romák felzárkóztatásával foglalkozó programok megvalósítása során különösen fontos, hogy a romaintegrációt partneri alapon kell folytatni – mondta az államtitkár.

Fotók:  
**Árvai Károly, Botár Gergely**

# Romaintegráció – kormányzati innováció

„Totális háború megindítására van szükség az uzsorások ellen”

Két gyökeresen más irányú roma hír járta be a magyar és az európai sajtót szeptember utolsó hetében. Az egyik a sötét, a másik az összefogásban rejlő pozitív jövőt festette elénk. Az egyik Bulgáriából érkezett, a másik – végre valami, amit különösen értékelnünk kell – Magyarországról.

Az egyik hír arról szólt, hogy soha Bulgária történetében nem volt olyan méretű romaellenes – általános lakossági – fellázadás, mint amilyen szeptember 26–27-én történt. A másik hír pedig arról szólt, hogy Magyarországon ugyanekkor létrejött a Roma Koordinációs Tanács, a romaintegráció és felzárkóztatásért működő és egyben a legszélesebb társadalmi összefogást tükröző testület. Nyilván az elsőnek mint negatív hírek, mint a társadalom rendjének megbomlását mutató információknak, szenzációnak a hírértéke nagyobb volt Európában, ám nekünk, magyaroknak az utóbbi hírek sokkal jobban kell örülnünk a „gyöngyöspaták” és „ormosbányák” hírei után.

Különösen a két hír lehetséges társadalmi, politikai kifutása kell, ösztönözzön bennünket arra, amit **Balog Zoltán** társadalmi felzárkóztatásért felelős államtitkár mondott a tanács ülése után, miszerint mindenkinek van

feladata abban, hogy elkerüljük azt, hogy Magyarországon élehetetlen jövő alakuljon ki.

Márpedig az egy nappal későbbi bulgáriai hírek pont azt mutatták, hogy az a bizonyos „élehetetlen jövő” réme nemcsak hogy kopogtat Közép- és Kelet-Európa kapuinál, hanem már át is tette a lábát a küszöbön. A bolgár belügyminisztérium adatai szerint ugyanis az országban több ezren tiltakoztak a cigányság társadalmi együttélésben megmutatkozó agressziója, egyes kiskirályok – lásd a tüntetéseket kirobbantó, magát cárnak nevező és neveztető „Kiril cár” gázolási ügyét – társadalmat rettegésben tartó cselekedetei miatt.

A bolgár illetékes tárca összegzése szerint 14 városban, futótűzként terjedtek a romaellenes megmozdulások, amelyeken 2200 ember vett részt. Felvonulások voltak Szófiában, Plovdivban, Várnában és Burgaszban. A rendőrség összesen 168 embert vett őrizetbe, és sikeresen vette elejét a nagyobb méretű összecsapásoknak. **Bojko Boriszov** miniszterelnök **Georgi Paranovval**, va-

gyis az ellenzék vezetőjével a gyújtópontot jelentő Katicába ment, hogy együtt tegyenek hitet a békés együttélés mellett. S bár az örökösen problémákat elfedő poli-

csak az Európai Unióban, hanem az egész világon. **Pokol Béla** professzor a távolabbi jövő dimenziója mentén végzett elemzését Bulgária demográfiai helyzetéről



Magyarország az integráció elkötelezettje

tikai korrektség nevében mindketten azt hangsúlyozták, hogy bűnügyi, nem pedig etnikai kérdésről van szó, a tüntetők általános cigányellenessége és közülük némelyek szélsőséges szlogenjei korántsem ezt tükrözték, hanem azt, hogy Bulgáriában lassan elfogy a társadalmi türelem az integrálatlan, agresszív és a többség adójából élő cigányság iránt.

Bulgária a társadalmi felzárkóztatás és a cigányság integrációja terén a legrosszabb helyzetben van nem-

és a roma-bolgár együttélés „végzetesnek tűnő” kimeneteléről már előre jelezte az Európa végnapjai című – többször idézett – kötetében.

A neves társadalomtudós, alkotmánybíró megállapításait és néhány prognózisát óriási érdeklődés mellett több bolgár országos napilap is közölte. Pokol cikkét követően valóságos értelmiségi pánik tört ki Bulgáriában, hiszen a magyar tudós a bolgár PC-től (politikai korrektség) távol, adatokkal igazolta már taval, hogy a cigány–bolgár



összecsapások és az agresszióba torkolló társadalmi elégedetlenség elkerülhetetlenül küszöbön áll Bulgáriában. Pokol kimutatta, hogy – ugyanúgy, mint Közép- és Kelet-Európában máshol is, csak időben eltolva – az államok szociális rendszereinek zsugorodása, a segélyek makrogazdasági kényszerek alapján való elvonása mérhetetlen nyomort és agressziót fog szülni az amúgy is hátrányos helyzetben lévő cigányság soraiban. Mindehhez hozzátevéődik az, hogy miközben Európa nemzeteinek népessége folyamatosan csökken, addig a roma társadalomé folyamatosan növekszik.

„*Bulgária társadalmának születési rátája az utóbbi években 1,29 volt, mely Európában az egyik legalacsonyabb. Ezen belül azonban a cigányság soraiban, különösen a csergar, a nemrégben letelepedett cigányság körében magas, öt-hat gyerek az átlag családonként, sőt nem ritka a nyolc-tíz vagy ennél is több utód*” – írja Pokol. Mindez pedig azt jelenti, hogy a cigányság jelenlegi 800 ezres közössége 35–40 éven belül 2 millió körül lesz Bulgáriában, miközben a jelenlegi 7,2 milliós lakosság 2050-re 4,9 millióra csökken.

E folyamatban viszont az integrálatlan, munka világán kívül élő, szociális juttatásoktól államilag megfosztott, de mindennap éhes cigányság tömegei Pokol szerint a nyílt csoportos fosztogatások irányába fog elmozdulni, s ez napi szintű agresszióhoz fog vezetni Bulgáriában, miközben a munkaképes – és még termékeny – lakosság jelentős része Nyugat-Európába fog vándorolni.

Pokol kötetére itthon csak néhányan hívtuk fel a figyelmet, pedig a legutóbbi bulgáriai hírek sokkolóan igaznak mutatják a professzor

jóslatait. Ezért is volt örvendetes, hogy a távolabbi jövő eseményeinek pozitív befolyásolása az integráció által határozott szándéka maradt a magyar kormánynak. Először európai roma stratégiát alkotott, majd utána nemzetállami szintű integrációs program létrehozatalába kezdett.

Magyarországon – még – korántsem olyan tragikus a helyzet, mint Bulgáriában, Romániában és Szlovákiában. Különösen azért, mert a cigányságnak van egy olyan szervezete a Lungo Drom által, és van egy olyan képviselői hálójára, amelyik egyedülálló a világon. S bár itthon is vannak ijesztő jelei annak, hogy rossz irányba megy a társadalmi együttélés, ha a politika világa negligens az integrációs ügyekben, úgy tűnik, hogy a második **Orbán**-kabinet az integrációt ugyanolyan távolabbi jövőnek szóló ügyként kezeli, mint a kettős állampolgárságot. E téren mindenképp dicséret illeti a kormányt, különösen azért, hogy az államadósság elleni küzdelmében, amelyben lassan mindenkinek húznia kell a nadrágszíját, jótányit sem tágít a romastratégia kialakításának és ezek programjainak beindítása kapcsán.

Az is igaz, hogy mindehhez partner kell a cigányság részéről is. **Farkas Flórián** és az Országos Roma Önkormányzat azonban úgy tűnik, történelmi esélyt kínált Orbánnak az integráció előmozdítására, amikor nemcsak politikai, választási szövetségben nyújtott kezét a miniszterelnöknek, hanem a felzárkóztatás és az integráció ügyében is. Tavasszal az ORÖ elnöke és a miniszterelnök keretmegállapodást írt alá mindazon kérdésekről, amelyek csak kölcsönös, cigány–magyar együttműködés keretében lehetnek sikeresek és vezethetnek eredményre a jövőben. A kor-

mány most egy 120 oldalas anyagban tárja az újonnan megalakult Roma Koordinációs Tanács elé, hogy mi lenne a tényleges cselekvési programja rövid, közép- és hosszú távon.

Szintén több mint jelzésértékű, hogy a tanácsban amellett, hogy az egyházak vezetői, az MTA elnöke, jeles tudósok jelen vannak az elnökletet vivő **Navracsics Tiborral**, Balog Zoltánnal és Farkas Flóriánnal együtt, annak többségét romák adják. A legfontosabb vezetőik és társadalmi-politikai szervezeteik mind képviseltetik magukat, a szavazás esetén az ő akaratuk, döntésük érvényesül. Mindez mutatja, hogy a cigány vezetők felelőssége is sokszorosára nőtt ebben a struktúrában. A Balog Zoltán és Farkas Flórián által kialakított „együtdöntési” rendszer integrációs kérdésekben valódi kormányzati innovációnak tűnik egész Európában a romakérdés kezelése kapcsán.

A roma vezetők ebben a rendszerben nem a mindenért hangoskodó, a PC jegyében jogvédősködő polgárjogi harcosok, akik rasszizmust kiáltanak mindenütt, bűnököt leplezve ezáltal, hanem felelős nemzetiségi vezetők, akik maguk alkotnak programokat s egyben felelősök ezek végrehajtásáért ott, ahol csak nekik van esélyük változásokat eszközölni.

A másfél éves intézményi felkészülést a munka nehezére viszont le is kívánja zárni decemberig a kormány. A Koordinációs Tanács még kétszer vitatja meg, hogy mondjuk reálisnak tartja-e százezer munkahely megteremtését a cigányok számára, vagy ötezer egyetemista diplomához juttatását. Azonban az, hogy ma már e kérdések uralják a magyar média roma híreit, vagy éppen az, hogy a legfőbb roma vezető, Farkas

Flórián személyében azt írja a belügyminiszternek, hogy „*totális háború megindítására van szükség az uzsorások ellen*”, bizony örvendetesek a bulgáriai hírekkel szemben.

Örvendetes, hogy az új romapolitikát meghirdető Lungo Drom vezetője több mint kétharmados cigányok általi támogatottságával ugyancsak innovációt hozott a hazai romapolitikába. Nem eltakarni, hanem megoldani akarja a problémákat. El tudjuk képzelni azt, hogy az elmúlt húsz év balliberális roma jogvédői „totális háborút” kérnek a belügyminisztertől egy olyan bűncselekmény kapcsán, amelyiket jellemzően cigány elkövetők hajtanak végre? *Kolompár Orbántól, Horváth Aladártól vagy Mohácsi Viktóriától?*

Ugye, nem. Pedig egyedül Farkas Flórián cselekedete igazolható. Ugyanis ő nem az elkövetőt nézi, hanem az áldozatot. Azokat, akiknek döntő többsége mélyszegénységben él, és jelentős részük cigány. Az ORÖ elnökének ugyancsak a múlt héten kiadott közleménye szerint, a kormány uzsora elleni háborúja, csupán a roma önkormányzatok segítségével lehet sikeres, amelyben aktívan közre kívánnak működni a társadalmi rend és közmunkaprogramok sikeressége érdekében.

A kontraszt adott: az egyik oldalon Bulgária áll Pokol Béla dermesztő jóslatával, a másik oldalon Magyarország egy integráció mellett elkötelezett kormányzati és cigány kisebbségi vezetők részéről jelentkező innovációval. Mindenkinek kötelessége, hogy e pályán tartsuk Magyarországot, s ne csúszunk a bolgár út felé.

Zárug Péter Farkas  
Magyar Demokrata  
(2011.10.05.)

# A kormány és az ORÖ keretmegállapodás végrehajtására vonatkozó részletes intézkedési terv (2011–2015)

*Orbán Viktor* kormányfő és *Farkas Flórián*, az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) elnöke által 2011 májusában megkötött keretmegállapodás nyomán százezer romát kíván bevonni a kormány a munkaerő-piacra 2015-ig, átfogó oktatási változtatások nyomán több ezer cigány fiatal diplomázhat, illetve érettségizhet. A Kormány és az ORÖ között létrejött keretmegállapodás teljesítéséhez szükséges számszerű vállalásokat a 1136/2011. (V. 2.) számú kormányhatározatban rögzítik.

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkársága ezen kormányhatározat alapján részletes intézkedési tervet készített a számszerűsíthető célkitűzések érdekében és a keretmegállapodásban is hangsúlyozott együtdöntési mechanizmus kialakításához.

Az intézkedési terv elérhető a  
[www.kormany.hu](http://www.kormany.hu)

## 1338/2011. (X. 14.) Korm. határozat A Kormány és az ORÖ között kötött keretmegállapodásban foglalt számszerűsíthető célkitűzések elérése érdekében kidolgozott részletes intézkedési tervről

A Kormány a társadalmi felzárkózás politikája keretében a romák társadalmi beilleszkedésének elősegítése, a cigány népesség hatékony felzárkózásának előmozdítása érdekében a következőket rendeli el:

A közigazgatási és igazságügyi miniszter által vezetett minisztérium honlapján közzétett részletes intézkedési tervben meghatározott beavatkozási területeknek és programoknak megfelelően a végrehajtásért felelősként megjelölt miniszterek a programok tervezésekor olyan ösztönző mechanizmusokat, valamint olyan végrehajtási mechanizmusokat alakítanak ki, amelyek hozzájárulnak a keretmegállapodásban foglalt célok eléréséhez. A programok kijelölt felelősei azon programok esetében, ahol a roma személyek közvetlen, vagy kiemelt célcsoport részét képezik, a programba legalább annyi százalékban roma származású személyeket vonnak be, hogy 2015. augusztus 31-ig az Országos Roma Önkormányzattal (a továbbiakban: ORÖ) kötött megállapodásban szereplő indikátorok teljesüljenek. A tervezett számszerűsített adatokat és a romák felzárkózására jutó forrásrész tervezett arányát a programok indításakor megküldik

a közigazgatási és igazságügyi miniszternek, valamint az ORÖ-nak.

*Felelős:* közigazgatási és igazságügyi miniszter érintett miniszterek

*Határidő:* folyamatos, a program indítását követő 1 hónap

2. A részletes intézkedési tervben meghatározott beavatkozási területeknek és programokban vállalt indikátoroknak megfelelően a végrehajtásért felelősként megjelölt miniszterek a bevont személyek számáról, illetve a program eredmény- és hatásindikátorairól, a roma személyek létszámáról legalább évente adatot szolgáltatnak a közigazgatási és igazságügyi miniszternek, valamint az ORÖ-nak.

*Felelős:* közigazgatási és igazságügyi miniszter érintett miniszterek

*Határidő:* folyamatos, de legalább minden év február 28-ig az előző év adatairól

3. A részletes intézkedési tervben meghatározott beavatkozási területeknek és programoknak megfelelően a végrehajtásért felelősként megjelölt miniszterek gondoskodnak arról, hogy az ORÖ részt vehessen a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumon keresztül az együttdöntési mechanizmus keretében a monitoring bizottságok munkájában, a pályázati kiírások előkészítésében és a döntéselőkészítésben az összeférhetlenségi szabályok betartásával.

*Felelős:* közigazgatási és igazságügyi miniszter nemzeti fejlesztési miniszter érintett miniszterek

*Határidő:* folyamatos

4. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

**Orbán Viktor** s. k.  
miniszterelnök

# KÖZLEMÉNY

## ÖSSZEFOGÁS A GYERMEKSZEGÉNYSÉG ELLEN

**A KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság – a kormányprogramhoz kapcsolódóan – a felzárkózás politika kiemelt területeként foglalkozik a gyermekszegénység elleni küzdelemmel, a gyerekesélyek megteremtésével. Balog Zoltán szakállamtitkár és a Wekerle Sándor Alapkezelő főigazgatójának közös nyilatkozata.**

A „Legyen a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiához illeszkedő, európai uniós támogatással működő TAMOP 5.2.1 „Gyerekesély program országos kiterjesztésének szakmai-módszertani megalapozása és a program kísérése” című konstrukcióban zajló fejlesztések projektgazdája a Wekerle Sándor Alapkezelő, konzorciumi partnerei az új szakasz elbírálását követően a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a Magyar Tudományos Akadémia.

Az MTA és a WSA közötti megállapodás alapján a kiemelt program irányítását és lebonyolítását az eddiginél nagyobb feladatvállalással a WSA vette át. Az Alapkezelő, mint a program megvalósításáért felelős konzorciumvezető, maga biztosítja a program hiánytalan, szakmai alapon történő megvalósulását.

Az MTA a tudományos kutatói és értékelő háttérrel megerősített szakmai és személyi feltételek mellett továbbra is biztosítja. A szakmai tartalom megújításával, korszerűsítésével és kiegészítésével a program célzottsága megnövekedett, végrehajtása az eddigieknél több eredményt ígér.

Az Alapkezelő – átértékelve a program fontosságát és jelentőségét, tiszteletben tartva az MTA, mint konzorciumi partner szabadságát belső szervezetének kialakításában – átveszi a szegénységet testközelből látó, ismerő és a programot a különböző helyszíneken eddig is megvalósító szakembereket, akik korábban az MTA Gyerekesély Programirodában dolgoztak. Ők azok, akik szükségesek ahhoz,

hogy a program szakmai tartalma ne sérüljön, annak folytonossága biztosítva legyen.

A gyermekek ügyében vállalt tartós kormányzati elköteleződésről és a szervezeti átalakulásokról, a fejlesztésekben érintett kistérségeket levélben tájékoztattuk.

A WSA és a szakmai irányításért felelős Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság koordinációjában a kiemelt projekt további szakaszára vonatkozó pályázat határidőre beadásra került, ami biztosítja a már működő öt, valamint a jövőben bevonandó újabb hat Leghátrányosabb Helyzetű (LHH) kistérség szakmai támogatását és lehetővé teszi további 12-15 kistérség számára is a bekapcsolódást a fejlesztésekbe.

A programhoz kapcsolódóan létrehozott Biztos Kezdet gyermekházakban a szakmai munka a célzottság és a hatékonyság növelése érdekében átalakításra, illetve megerősítésre került. A gyerekházak fenntarthatóságának biztosítása az előttünk álló költségvetési évben megvalósul.

A „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiához illeszkedő program tehát szakmailag megújulva újabb szereplők és további hátrányos helyzetű térségek bevonásával nemcsak fennmarad, hanem jelentős forrásbővüléssel mellett kiterjesztésre kerül. Az előttünk álló hét hónapos projekt szakaszra 366 millió Ft, majd azt követően a 2015-ig terjedő időszakra további 1, 86 Milliárd Ft áll rendelkezésre a térségi komplex gyermekprogramok támogatására. Ez teszi lehetővé, hogy a jövőben még több, mint 10 Mrd Ft-os fejlesztés valósuljon meg az LHH térségekben működő komplex gyerekprojektek keretében. Ilyen mértékű forrás erre a célra még sohasem állt Magyarországon rendelkezésre.

**Dr. Hidas János**  
főigazgató

**Balog Zoltán**  
államtitkár

# Nemzetiségek múltja és jelene

## Digitális fotópályázat 2012

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus negyedik alkalommal hirdeti meg nemzetiségi fotópályázatát „Nemzetiségeink múltja és jelene” címmel. A fotók beküldésének határideje: 2011. december 30.

Az Intézet e tevékenységével is hangsúlyozni kívánja, hogy Magyarország sokszínű, gazdag kultúrájú ország. Az Intézet célja, hogy részt vállaljon a történelmi tudat alakításában, részt vállaljon a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek épített és szellemi kultúrájának megőrzésében és vállalja, hogy hozzájárul ahhoz, hogy ez a felbecsülhetetlen érték ismert és dokumentált legyen.

A cél az, hogy a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek /bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma/cigány, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán/ múltját és jelenét tárgyi emlékeken keresztül bemutató fotókiállítás készüljön. A pályázat célja továbbá, hogy a vizuális élményeket minél többen megörökítsék és egy fotókiállítás keretében másoknak is bemutathassák. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus a zsűrizett pályázati anyagból vándorkiállításokat és fotóalbum létrehozását is tervezi.

### Résztvételi feltételek

1. A fotópályázaton bárki részt vehet életkortól, foglalkozástól és lakóhelytől függetlenül.

2. A fotó-dokumentációs pályázat célja egyfelől, hogy dokumentálásra és bemu-

tatásra kerüljön a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek közös hazánkban épített kulturális öröksége. Másfelől dokumentált és bemutatható legyen mindaz, ami a nemzetiségek megmaradásához szükséges a rendszerváltás után épült, vagy felújításra került. (pl.: iskola, közösségi ház, emlékmű, emlékkereszt, templomok, kápolnák, kálváriák, temetők, útszéli keresztek, pincesorok, malmok, fogadók, faluházak, régi és mai egyesületi házak, nemzetiségi események stb.)

### 3. kategóriák:

- dokumentumfotó;
- művészfotó;
- riportfotó.

4. Egy pályázó maximum 15, kizárólag digitális vagy digitalizált felvételt küldhet be, a három kategória között bármilyen megosztásban.

5. A pályaműveket JPG formátumban, maximum 1 MB nagyságban, 13x18 cm nyomtatási méretben kérjük beküldeni.

6. Valamennyi fotó file neve a pályázó CsaládneveKeresztneve egybeírva, majd a kép rövid (egy-két szavas) címe legyen. Kérjük, a családnév elé semmilyen megkülönböztető jelzést ne írjon! (pl. ifj., id., dr. stb.)

7. A pályázóknak nevezési lapot kell kitölteni.

8. A nevezési lapot és a pályaműveket elektronikus úton kérjük eljuttatni a nem-

zetisegifoto.mmikl@gmail.com e-mail címre. A tárgy megjelölése „Nemzetiségeink múltja és jelene 2012” legyen.

9. A beküldött fotókat a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus Nemzetiségi Osztálya archiválás céljából megtartaná, ha ehhez a pályázó hozzájárul. A fotók későbbi felhasználása esetén a szerzői jogról szóló törvény alkalmazása irányadó.

10. A kiállításra kerülő képeket az Intézet munkatársaiól és az adott nemzetiség szakembereiből létrehozandó szakmai zsűri választja ki.

11. A kiállítás rendezője a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus. A fotókiállítás megnyitójára és a pályadíjak átadására várhatóan 2012. március hó folyamán kerül sor. A pontos dátumot az érintett alkotókkal időben közöljük.

12. A pályázóknak nevezési díjat nem kell fizetni.

13. Díjazás: 1–5. díj: 5000–5000 Ft értékű fotóművészeti album. Különdíjak: 10 db 3000–3000 Ft értékű fotóművészeti album. A különdíjak száma a felajánlások függvényében nőhet.

14. Kiállítási naptár:

– A fotók beküldésének határideje: 2011. december 30.

– Zsűrizés: 2012. január 30-ig



– Értesítés a zsűrizés eredményéről: 2012. február 28-ig

– A kiállítás tervezett megnyitója: 2012. március

Mindazon fotókat, amelyeket a szerzők nem ajánlanak fel archiválási célra, és nem kerül be a kiállítás anyagába, az Intézet törli a rendszeréből.

### További információ:

Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti

Lektorátus:

1011 Bp., Corvin tér 8.

Lukács Mária,

Halász Katalin,

Tel.: (1) 225-6043;

fax: (1) 225-6041;

e-mail:

lukacsm@mmikl.hu,

halaszka@mmikl.hu

A pályázati kiírás anyaga letölthető a [www.mmikl.hu](http://www.mmikl.hu) honlapról.

# „Az emlékezés színes álmai”

## Kortárs roma festők kiállítása nyílt a Kugler Art Szalon anyagából az Európa Pontban

A Bécsben, Pekingben, New Yorkban, Párizsban, Passauban és Stockholmban is nagy érdeklődéssel övezett kiállítás anyaga a kortárs cigány képzőművészettel foglalkozik, elsősorban festéssel, de a grafikák és az iparművészeti tárgyak is helyet kapnak. A tárlat felvontatja a *Varga Erika* irányításával működő Romani Design Stúdió termékeit is.

A kiállításon *Bada Márta* és *Bogdán János Amigó* alkotásai mellett többek között *Oláh Mara*, *Oláh Jolán*, *Orsós Teri* és *Balogh Balázs András* művei is megtekinthetők.

A tárlatot a roma képzőművészetről és a roma kultúráról szóló dokumentumfilm vetítések kísérik.



A kiállítás megtekinthető az Európa Pontban 2011. október 12. és november 4. között.

# Roma vendéglő Békésen



Ugye, Önök is ennének egy adag jó tyúkos káposztát? Nos, ehhez nem kell megvárniuk a következő roma főző versenyt, mert Békésen megnyitotta kapuit a *Kira* nevű roma étterem, mely a nevét a tulajdonos hároméves kislányáról kapta.

A hagyományos cigány ételeket is kínáló étterem családi házban üzemel, családi vállalkozásként. A tulajdonos *Ásós Géza* kétkezi munkásember, ő sem készen kapta a jót, sokat kellett dolgoznia azért, hogy idáig eljusson. Az épületet pályázati támogatással alakították át, a betérő vendéget nem hivalkodó külsőségek, hanem egyszerű, bensőséges, családias légkör fogadja. Az étterem 40 fő befogadására alkalmas, de a konyha sokkal nagyobb létszámot is ki tudna szolgálni.

Az éttermet vezető családfő és neje, Klári fontosnak tartották, hogy a próbafőzésből olyan emberek részesüljenek, akik soha nem engedhetnék meg maguknak, hogy étteremben étkezzenek. Az étterem megnyitásakor az első próbafőzésen száz adag babgulyást főztek, jutott belőle a Cigány Misszió számára is. A második napon hasonló mennyiségű tyúkos káposztát főztek, mellyel a rászoruló családokat és a szeretetszolgálatot támogatták. Az étlapon a tradicionális ételek mellett egyelőre néhány tájjellegű étel található: cigány tyúkos káposzta, cigánypogácsa, kacsanyak késsel vágott tésztával, sült csirkefarhát krumpli mórínggal, de a töltött káposzta is szinte mindennap elérhető a napi menü mellett. Bár a főszakács *Kozák Zsolt* nem cigány származású, korábban több Békés megyei étteremben is dolgozott, a cigány ételek elkészítésének módjáról pedig sok mindent tanult a tulajdonos feleségétől és annak édesanyjától.

Az étteremben a tervek szerint hamarosan autentikus cigány folklór zene is várja a vendégeket.

# SZINDBÁD UTAZÁSAI

SZENTANDRÁSSY

ISTVÁN

retrospektív

kiállítása

a Kossuth

Klubban

---

Megnyitó:

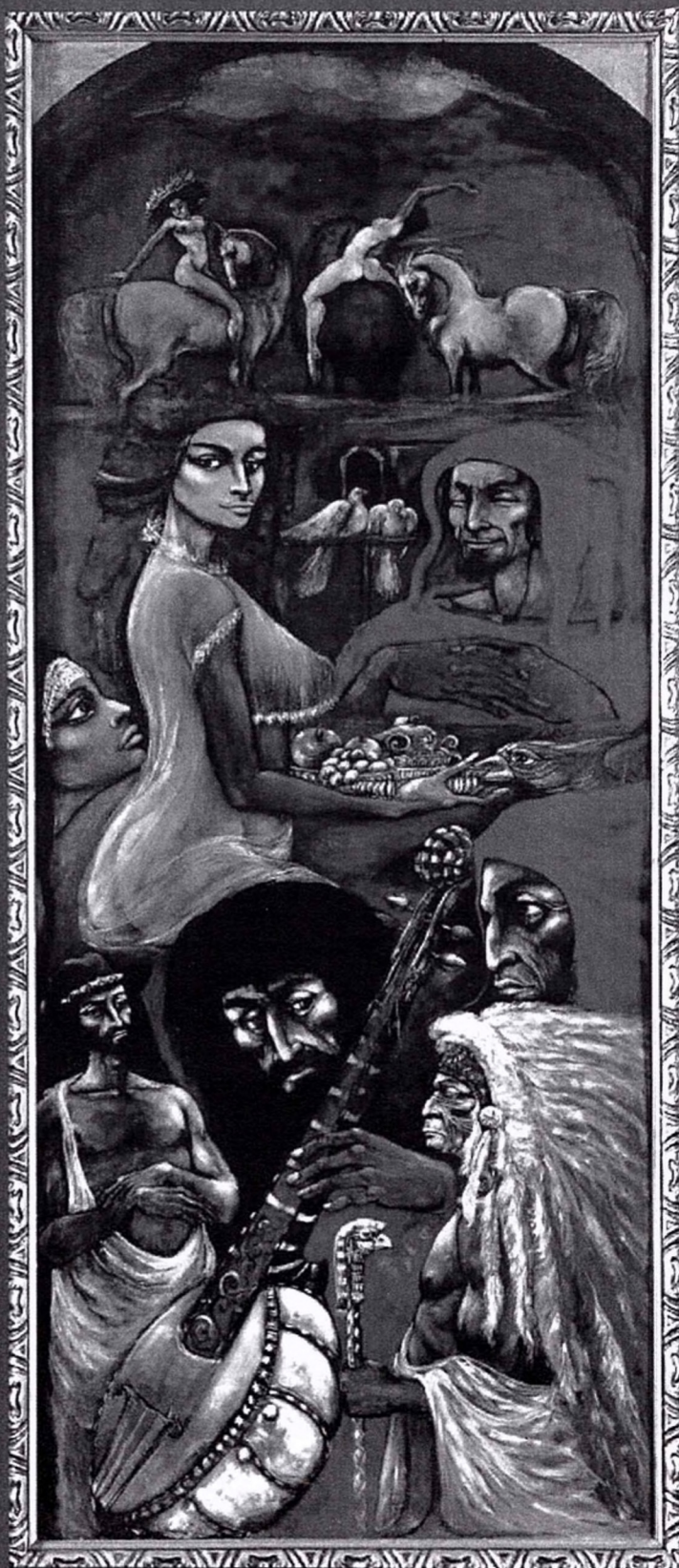
2011 október 03.

20 óra

---

KÖZREMŰKÖDIK:

Khamoro  
Budapest  
Band



# Cigányszerelem

**Lehár Ferenc** zeneszerző *Cigányszerelem* című nagy-sikerű darabját mutatta be októberben az Operettszínház. Az eredetileg *Zigeunerliebe* című darab szövegét **Alfred Maria Willner** és **Robert Bodanzky** írta. A darab ősbemutatójára 1910. január 8-án került sor, a bécsi Carl-Theater-ben. Az első magyarországi bemutatót néhány hónappal később, 1910. november 12-én ünnepelhette a nagyközönség a Király Színházban.

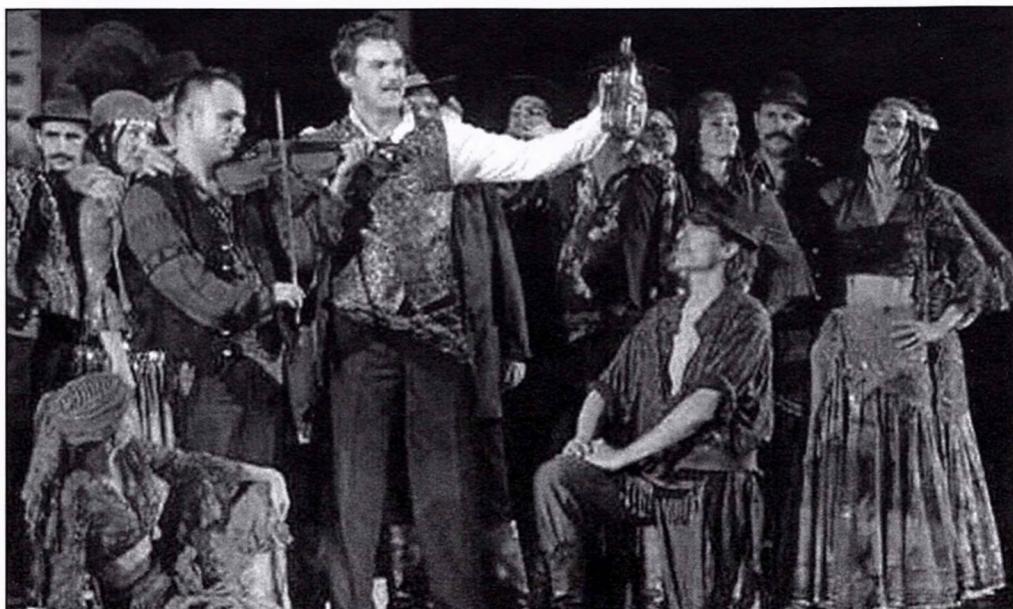


A *Cigányszerelem*ben három különböző kultúra, három egymással összebékíthetetlen világ találkozik és ütközik egy romantikus szerelmi történetbe ágyazva. Mint minden remekmű, Lehár operettje is túlmutat önmagán: a szabadságvágy, a boldogságkeresés örök témáját kiszélesíti azzal a történelmi tapasztalattal, hogy mennyire sérülékeny és egyben milyen magától értetődő is lehet a különböző etnikumok békés egymás mellett élése.

A szerző operai igényű zenei világa szenvedélyes és fájdalmasan szép szólókban és duettekben bontakozik ki a *Cigányszerelem*ben, olyan felejthetetlen számokkal, mint a *Messze a nagy erdő*, vagy a *Vad cigánylegény* vagyok.

## Történet:

*Valahol Erdélyben, egy magyarok, románok és cigányok lakta területen él Zórika, Dragoján Péter vidéki földbirtokos lánya, és esküvőjére készül a szomszéd gazdag paraszt fiával, Gáborral. A ceremóniára azonban váratlanul betoppan Józsi, Zórika gyerekkori szerelme, aki a közeli cigánysor*



*viskóiból verekedte fel magát egy vidéki város elsőszámú primásává. A tervezett házasságot elsöpri a régi szerelem, és Zórika minden társadalmi elvárást felrúgva megszökik Józsival, hogy kövesse őt a cigánytáborba. A szökést nem csupán a megszegyenült örömapa és az elhagyott vőlegény nézi rossz szemmel, hanem Józsi korábbi szeretője, Ilona, a vidéki primadonna is, aki attól sem riad vissza, hogy hívtatlanul megjelenjen Dragoján Péter birtokán...*

## Előadások:

2011. 11. 23. 19:00; 2011. 11. 24. 18:00;  
2011. 12. 03. 15:00; 2011. 12. 03. 19:00;  
2011. 12. 04. 15:00; 2011. 12. 04. 19:00

További információ: [www.operettszinhaz.hu](http://www.operettszinhaz.hu)

## Messze a nagy erdő

*Messze a nagy erdő, messze száll a felhő,  
Messze megyek édes rózsám, tetőled.  
Megszakad a szívem, nem hallod a hírem,  
Én se hallok sohase hírt felőled,  
Elmúlik a nyár, hervad a határ,  
Ne hullajtsd a könnyeidet, levelet ne várj,  
Messze a nagy erdő, messze száll a felhő,  
Messze megyek édes rózsám tetőled.*

*Volt nincs fene bánja, volt nincs vigye kánya,  
Volt szeretőm mindig, volt elég,  
Ötnek gyűrűt adtam, tízet csalogattam,  
Elcsavartam húsnak a fejét,  
Járt-járt mind utánam, csókot várt-várt,  
Egy sem tett szívemben kárt-kárt-kárt,  
Volt nincs fene bánja, volt nincs vigye kánya,  
Volt szeretőm mindig, volt elég!*

# Ribizliálom



*Ribizliálom* – ez a címe **Palya Bea** december 4-én megrendezésre kerülő koncertjének, melynek a Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem ad otthont. A koncerten közreműködik: **Barcza Horváth József** – nagybőgő, **Dés András** – ütőhangszerek, **Lamm Dávid** – gitár, **Szokolay Dongó Balázs** – fúvós hangszerek, **Bolya Mátyás** – koboz.

Palya Bea eredendően magyar népdalénekes, de saját szerzeményei nemcsak hazája és a régió egészének dallamvilágából merítenek, a bolgár és cigány népzene mellett az indiai ritmusok és a jazz műfaja is nyilvánvalóan hatottak rá. Első külföldi kiadású lemezen helyet kaptak francia sanzonok is, és azóta szefárd dalokból is összeállított műsort. Legszemélyesebb, legbelsőbb

énjét is meg tudta mutatni egy szál magában kiállva a Nemzeti Hangversenyterem színpadára. A szülei fiatalsága idején divatos slágereket pedig nem kevés iróniával és áttétellel dolgozta fel.

Palya Bea a gyorsan sorjázó lemezek után 2011-ben új dolgokat csinál. Bár továbbra is mindenek előtt énekes, az írás egyre fontosabb kifejezési csatornává válik számára. Kislánykorában, Bagon, a hidas játék volt az egyik kedvence: „Miért küldött az Úrasszony, haja gyöngye haja/ Néktek hidat csinálni, haja gyöngye haja/ Minek néktek az a híd, haja gyöngye haja/ Néktek azon átjárni, haja gyöngye haja.” Ez a motívum most az énekesnő számára a két életszakasz közt átívelő hidat, a közönséghez vezető hidat meg a szó és zene közti átjárást jelenti. Ahogy sok dalának maga írta a szövegét is, úgy a zenék között ezúttal elhangzik néhány részlet az új könyvből, erre improvizál majd az énekes, régi és új zenészei társaságában. Ezen a koncerten régi és új Beadalokat hallhatunk, és olyan énekek feldolgozásait, amelyek az életében – és családjában – fontos szerepet játszottak.

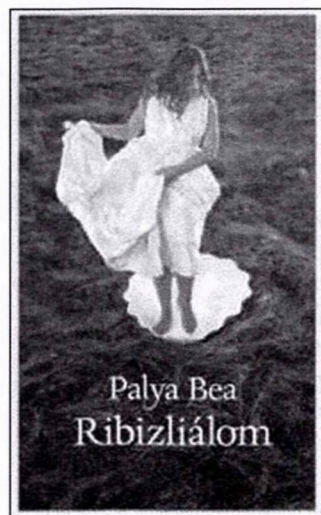
További információ: [www.mupa.hu](http://www.mupa.hu)

*„Ezeregy várost bejártam, ezeregy éve utazom  
Megakadt a szemem a jó múltkor egy csinos arab kalauzon  
Mutatja nekem, hogy szép a szemem, ezért ma ingyen utazom  
Sőt errefelé sok a látnivaló, ma engem ő kalauzol  
Milyen nyelven beszéljünk, nem tudok arabul  
No problem, mondja, ő szállodaportás, a vonatkozás csak másodállás  
Beszél hat nyelven, s „egy picit madjarul” – hopp! – a szám bizony tátva marad  
Mert szegény magyar nő itt egyedül, jobb ha egy férfi akad  
Lassú lusta napsugarak, nyílik a rózsaszírom  
Hercegem virrad, felkel a nap, mesémet abbahagyom,  
Amúgy is unom a sok utazást, a kotyogó vonatkereket  
Letelepszem és házba lakom, csinálók kicsi gyereket  
Ezeregy várost bejárok, ezeregy évig utazom”*

**Ribizliálom** címmel október 3-án megjelent **Palya Bea Ribizliálom** című első könyve és ugyanezzel a címmel válogatáslemeze, mely öt új dalt és négy koncertfelvételt tartalmaz.

*„Könyvet írok, magamról könyvet, akárkiről könyvet, elemzős könyvet, sztorizós könyvet, szuper könyvet, vicces könyvet, felemelő könyvet. Mi a francnak. Belekezdtem, bátor vagyok – mégis inkább elszaladok. Kincseim vannak, megírom őket – kihajítom a számítógépet. Láthatóvá válok, lehetnék akárki – de lehet, hogy senki sem lesz rá kíváncsi. De, hátha összekacsintunk mégis, ja, te is, hát persze, én is. Gyógyír a magányra ez a cinkosság. Sokszor emlékeztetnek a sikeres élet, a sikeres énekesi pálya jól bevált receptjére, pedig szerintem ezerféle elkészítési mód lehetséges. Öröm megmutatni: én így főzök. Emlékeztetnek arra is, fiatal vagy*

*te még ahhoz, hogy memoárt írj. Nem is vagyok én örege-dő díva, aki végre megmutatja a látható mögötti láthatatlant, és hajlott hátú bölcs sem, aki a halál kapujából még egyszer visszatekint. Igen, én fiatal vagyok, nem akarok másnak látszani, nem akarok semminek se látszani. Csak játszani. Fiatalos kedvemben új játék után nyúlok – eddig hangokkal gyurmáztam, most meg szavakkal is újragyúrom magam.” (Palya Bea)*





# ZENE – BOR

## a 100 Tagú Cigányzenekar gálakonzertje

A ZENE – BOR ünnepén december 30-án a Budapest Congress & World Trade Centerben nagyszabású gálakonzertet ad a 100 Tagú Cigányzenekar. Kétrészes műsoruk népzeneből, cigányzenéből és klasszikus zenéből áll.

Az est különlegessége, hogy a kétrészes koncert előtt a vendégek néptáncbemutatóval egybekötött borkóstolón ismerkedhetnek Magyarország borászainak–borpincéinek termékeivel, és akár vacsora mellett élvezhetik az ünnepi műsort. A világon egyedülálló 100 Tagú Cigányzenekar 1985-ben alakult. A zenekart létrehozók egyesíteni kívánták a világhírű zenészdinasztiák, a nagy családok kiválóságait, helyet és műhelyt biztosítva az utódoknak, a tehetséges fiatal zenészek számára is. A cigány és magyar népzene hagyományának megőrzése, a klasszikus népzene életben tartása, repertoáron tartása a zenekar célja. A kiváló muzsikusok és primáskirályok a világon mindenhol megtalálják az utat a közönség szívéhez magas szintű képzettségükkel és a cigányzene örök szépségével.

A magyar- és cigányzene repertoárja mellett jelentős helyet foglal kínálatában a nemzetközi klasszikus zeneiro-

dalom kiválóságainak egy-egy népszerű alkotása is. A zenekar művészetével hidat kívánt teremteni a kisebbség és többség között, vállalva másságukat, őrizve értékeiket, gazdagítva az európai kultúra színes palettáját.

További információ: [www.bcwtc.hu](http://www.bcwtc.hu)

### Program:

18.15–18.45 Borkóstoló, néptáncbemutató

19:00 Koncert, első rész:

Hacsaturján: Kardtánc, Erkel: Palotás, Hubay: Hullámozó Balaton, Monti: Csárdás, Horváth Z.: Cigánytűz, Erdélyi dallamok: Cimbalomszóló, Orosz cigány melódiák, Rossini: Tell Vilmos – Nyitány (részlet), Bizet: Carmen

20:20 Koncert, második rész:

J. Strauss: A denevér – nyitány, J. Strauss: Éljen a Magyar!, Brahms: I. Magyar tánc, Csajkovszkij: Virágkeringő, Liszt: II. Magyar rapszódia, Dinicu: Pacsirta, J. Strauss: Radetzky induló



# A Baranya megyei teknővájó cigányok (3. rész)

A muzsikálás több helyen játszott szerepet, hatása is összetettebb. A teknővájást felváltó funkciója elég meglepő, hiszen a muzsikus életforma sok tekintetben tökéletes ellentéte a teknővájó életformának, megoldásként kínálkozott. Ilyen esetekben a muzsikus foglalkozás felvétele egyet jelentett a közösségből való kiválással, sokszor még a családi közösség felbomlásával is.

Feltételezhető, hogy a Drávától délre eső területeken korábban megindult egy muzsikussá válási folyamat, ami jól összeegyeztethető a teknővájó cigányok északra (Magyarországra) áramlásával. A zokogai cigánytelep közvetlenül a határ mellett feküdt, a kapcsolat a déli területekkel különösen az 1921-es határrendezésig

erős lehetett. Mindenesetre a muzsikus foglalkozás a századforduló táján már jellemző volt a zokogai telepre. Az 1910 körül született muzsikusoknak az apja is ezzel foglalkozott. A zokogai telepet délszláv nemzetiségű települések övezték. A telep közigazgatási „anyaközsége” Révfalu, túlnyomórészt délszláv lakosságú volt. A cigány muzsikusok elsősorban a délszláv lakosság igényeit elégítették ki, ezért repertoárjukban a délszláv népzenenek fontos szerep jutott. (Az idevaló cigányok szinte kivétel nélkül háromnyelvűek, egyaránt beszélnek magyarul, románul és szerbhorvát nyelven. Így egy folklorisztikusabb, kevésbé „kávéházi” jellegű és álnépi közegbe kellett beilleszkedniük. Ezért a muzsikálás lé-

leknyomorító hatása nem érvényesült a megszokott mértékben. A muzsikálás az egész telepnek nem biztosított volna megélhetést, tagozódás alakult ki, a muzsikusok jobb módú, és a többiek szegényebb életviszonyaival. A nem muzsikusok a mezőgazdasági napszám felé vezető, már leírt utat járták. A muzsikusoknál viszont a napszám legfeljebb jövedelemkiegészítő tevékenységként játszott szerepet, ezért a talajvesztés kisebb mértékben fenyegette őket.

Ezek a muzsikus cigányok hosszú ideig kettős vagy talán hármás életet éltek. A muzsikálás szolgáltató funkciója kiegészült egy szabad, csaknem nomád (gyűjtögető, halászó) életformával és korlátozottan, az önellátó

állattartás paraszti elemeivel is. A Zokogáról elszármazott zenészek nosztalgiával emlékeznek vissza a drávai halászatokra, sőt ennek a kötetlen életformának a hangulatára is. A muzsikálás révén viszonylag kötetlenül mozogtak a paraszti világban, jövedelmük is lehetővé tette, hogy aránylag korán foglalkozni kezdjenek disznóhizlalással. Az eltérő életformák egymást kiegyensúlyozó elemei hosszú időre biztosították ennek a muzsikus közösségnek a szerves összetartozását. Amikor 1966-ban többszörös árvízkarok után a telepet hatósági intézkedéssel felszámolták, a telep lakói a környező községek üres parasztházaiiba szóródtak szét. Ám a muzsikusok néhány éven belül újra „összeverődtek” Bogdásán. Olyan természetességgel lakták be a tornácos parasztházakat, olyan kiegyensúlyozottan illeszkedtek be az új viszonyok közé, mintha legalábbis évtizedek óta így élnének.

## A FELBOMLÁS FOLYAMATÁNAK ERŐSÖDÉSE 1945 UTÁN, VÁLASZUTAK

1945 után a cigányoknak semmiféle határvonalat nem jelentett. A korábban megindult tendenciák törés nélkül folytatódtak. Az interjúkból beszélgetésekből többnyire kimarad a háború és az azt követő időszak, hangsúlyt csak kivételes esetekben kap, mivel az egyéni sorsokban is csak ritkán okozott lé-



nyeges fordulatot. A földosztás a cigányokat egészen perifériálisan érintette, alig néhányan kaptak csekély mértékű földet, és azon se tudtak gazdálkodni termelési eszközök és tapasztalat hiányában. A nagygazdák még hosszabb ideig megmaradtak, a napszám, részes aratás stb. lehetősége továbbra is adva volt. Maradt a pásztorzkodás lehetősége is, sőt valamelyest bővült. A parasztizálódás csak kivételes esetekben és főként azoknál a családoknál indult meg vagy folytatódott, amelyek a cigány közösségektől teljesen elszakadva, egyedüli cigány családként kerültek egy-egy faluba.

Az erdők állami kézbe kerültek, de ez a cigányok helyzetén sem változtatott. Annyiban még rosszabbodott is a helyzet, hogy a szigorúbb ellenőrzés a fa beszerzésének lehetőségét tovább csökkentette, és így a teknővájás végleg lehetetlenné vált.

Ilyen körülmények között az erdei életforma felbomlása tovább gyorsult, itt gyakorlatilag két irányba vezetett; a teljes, vagy periférikus kapcsolat megteremtése a falu paraszti világával, és az átáramlás a munkalehetőséget kínáló ipari területekre. Mindkét lehetőség az eredeti szerves közösség felbomlását segítette elő. A falu felé irányuló beilleszkedési törekvések inkább a szétszóródás irányába hatottak, az iparba áramlás megindította a túlbujánzó, teljesen szervesen városzéli telepek kialakulását.

A paraszti világhoz való közeledés egyik leggyakoribb módja a pásztorzkodás felvállalása volt. A pásztorzkodás éppúgy nyújthatott lehetőséget a háztáji állattartás és az esetleges illetményföld megművelése révén a parasztizálódó beilleszkedésre, mint a faluszéli életmód révén a teljes kitaszíttóságra.

Az iparba áramlás 1948-ban indult meg erőteljesebben. A funkciótlaná váló közösségek és az erdei kiszolgáltatottság az indítékot, az ipar hirtelen felszökő munkaerő szükséglete a lehetőséget adta meg ehhez. Baranyában a legfontosabb szívóhatást a bányászat konjunktúrája jelentette. Az országban az adott helyzetben létszükséglete volt, hogy minél több szemet termeljen (széncsata), ugyanakkor a háborúban és az azt követő években a komlói bányák munkáslétszámuk jelentős részét elvesztették. Ha valaki leszámolt, sokáig üresen maradt a helye. Ilyen helyzetben nem válogathattak a munkaerőben, s ez nyitotta meg a cigányok számára is az elhelyezkedés lehetőségét. Hatalmas fejlesztés indult meg, a munkáslétszám négyeszeresére növekedett, mégis például a Kossuth bánya létszámából 1952-ben is több, mint 400 vájár hiányzott. A munkakörülmények olyan rosszak voltak (szellőző és biztonsági berendezések, technikai színvonal stb.), hogy az egyébként sem könnyű bányász foglalkozást embertelenül nehéz munkává tették. Olyan gyorsan kellett a szén, hogy csak a termelés mennyiségére koncentráltak. Rablógazdálkodás folyt a munkahely és munkakörülmények fejlesztése nélkül.

A termelés bővítése, régebben bezárt aknáknak újbóli megnyitása révén a bányák munkaerő-fellevőképessége ugyanakkor óriási mértékben megnövekedett. A bányák nagy kereslete, s a teknővájó cigányok hagyományos életmódjának teljes felbomlása, össze megélhetési forrásaik kiapadása körülbelül egybeesett. Ennek a felismerése vezetett oda, hogy munkástoborzók jártak a cigányokhoz, megkísérelve beszervezni őket a bányába. Természetesen a bányá-

ban előforduló munkák legalacsonyabb rendű része (elsősorban a csillézés) jutott a cigányoknak. Végeredményben a bányában elhelyezkedő oláh cigányok egy bomló életforma személyiségtorzító hatásától terhelten, gyökértelenül egy számukra teljesen idegen közegebe kerültek.

Ha a jövedelem több volt is, a rendezetlen körülmények között ez nem javított az anyagi helyzetükön, és a bányába kerülő első nemzedék általában nem sokáig bírta a rossz körülmények között végzett megterhelő munkát.

Azoknak a juttatásoknak, kedvezményeknek, amelyekkel igyekeztek vonzóvá tenni ezt a szakmát, egy jelentős részből a cigányok kimaradtak. A cigányok szempontjából a legnagyobb vonzása Komlónak volt, de a megye többi bányájába (Pécs, Szászvár, Hidas) is szép számmal kerültek.

A bányászat mellett az építőipar néhány ágazata kínált lehetőséget a cigányoknak (útépítés, kubik munka). Ezen a területen is volt szervezett toborzás, a keresetek alacsonyabbak voltak, a munkakörülmények rosszabbak. A munkát vállaló férfi többnyire elszakadt a családjától, mert a munkahelyek állandóan változtak, és így ritkán lehetett hazajárni. Ez is közrejátszott abban, hogy nem igen maradtak meg egy helyen sokáig, próbáltak jobb lehetőséget találni. Mindenesetre már a kezdet kezdetén az ipari munkamegosztás legelső régióiba kerültek, e különböző területek legalacsonyabb rendű munkafolyamatait végezték a meggyökeresedés minimális, és a lumpenné válás maximális esélyeivel.

Sem a faluhoz közeledés, sem az iparba áramlás alternatívája nem nyújtott megoldási mintát, stabil beilleszkedési lehetőséget a cigá-

nyok nagyobb tömege számára. Néhány kitörési kísérlet ugyan mindkét irányban sikerrel járt, de ezek csak ritka kivételek maradtak. Nagyon jellemző volt erre az időszakra a kétfajta lehetőség váltogatása, az ipar és az mezőgazdaság közötti oda-vissza mozgás.

Általában minél több szál kapcsolt valakit a hagyományos életformához, annál valószínűbben választotta végül is a falu kínálta lehetőségeket.

### ***Kijátszás a falu ellen, a Tsz szervezés és az oláh cigányok***

Néhány baranyai községben az 50-es évek elejétől változó és rövid időszakokban a Tsz-szervezés villantotta fel a felemelkedés lehetőségének illúzióját. A Tsz-szervezés kezdetén a megalakulás pusztán tényének felmutatása volt a legfontosabb feladat. Elsősorban a cigányok tartoztak a falunak ahhoz a rétegéhez, amelynek semmi vesztenivalója nem lehetett, tehát nyugodtan megkockáztathatta a belépést. Így előfordult, hogy a pártfunkcionárius Tsz-elnökök afféle faltörő kosként használták őket a közös gazdaság megteremtésekor. Ezek a pártfeladatot teljesítő elnökök a gazdálkodáshoz nemigen értettek, a gazdasági szervezettség, a szakember-ellátottság alacsony fokú volt. Így a cigányok rövid ideig abban az illúzióban éltek, hogy demokratikus jogokhoz jutottak. Beleszólásuk lehet a Tsz sorsának alakulásába, nemcsak mint munkaerő, hanem mint a gazdálkodás problémáit együttesen megoldó közösség tagjai is szerepet játszanak.

Ócsárdon a pártpropaganda olyan mértékben hatott, hogy sok cigány belépett a pártba, és mint párttag agitálta a parasztokat a belépésre. Azokat, akik formálisan

Tsz tagok voltak, de kizárólag saját szőlőjükben és a ház körül dolgoztak, igyekeztek a szájukba adott szavakkal a közös tulajdonnal szembeni felelősségre ébreszteni. El lehet képzelni, hogy ez milyen gyűlöletet ébresztett a parasztokban a cigányok ellen. Mikor aztán a Tsz gazdasági feltétel javultak, és a parasztok beléptek, ill. aktivizálódtak a Tsz-en belül, a cigányok pillanatok alatt kiszorultak.

A gazdagodó Tsz előnyeiből a cigányok már egyáltalán nem részesültek. Az ócsárdi cigánytelep felbomlott, és a cigányok többsége a környező falvakba szóródott szét. Az ötvenes évek végén 54 ház állt a telepen, 36-an alakítottak cigány Tsz-t. Ma 20 család sem lakik a faluban. A felsorolt példákkal ellentétben Baranya több községében alakultak meg olyan módon a Tsz-ek, hogy indulásukkor kikötötték, cigányokat nem vesznek fel maguk közé.

### **A TELEPFELBOMLÁS ÉS ÁTALAKULÁS VÁLTOZATAI**

Az oláh cigányok foglalkozási struktúrájában bekövetkezett gyökeres változások meggyorsították a régi telepek felbomlását, ill. elősegítették teljes átrendeződésüket.

#### **Beköltözés a telep falujába**

A baranyai falvak demográfiai viszonyai meglehetősen eltérően alakultak a hatvanas években. A vándorlási különbözet és a természetes szaporodás összetevői éppúgy kialakítottak rohamosan növekvő, mint stagnáló és kihaló falvakat. A oláh cigányok számára a legtöbb beköltözési lehetőséget a stag-



náló vagy a lassan fogyó községek kínálták. Egyrészt azért, mert itt, ha nem túl gyakran is, de lehetőség nyílt a lényegesen olcsóbb, régi parasztházak megvásárlására, másrészt azért, mert a stagnálás vagy stagnáláshoz közeli állapot a falu létszükségletévé tette a fejlesztést, új házhelyek kiadását, új házak építését. Mindez összekapcsolódott a telepszámolási törekvésekkel. A telepek ugyanis koncentrálták a cigányokkal kapcsolatos társadalmi problémákat. Egy-egy telep megszűnése látványos bizonyítékát szolgáltatotta az irányukban mutató társadalmi aktivitásnak. A telepet közigazgatásilag magába foglaló anyaközség az egész telep beköltözését, „beolvasztását” a legritkább esetben vállalta, mert félt a cigány és nem cigány lakosság így kialakuló egészségtelen arányától. Az adminisztratív eszközök lehetővé tették, a cigányok anyagi lehetőségeitől és szándékaitól függetlenül is, a beköltözések nagyon tuda-

tos irányítását, a folyamat ütemének szabályozását. Ilyen körülmények között differenciált szelekció kezdődött, amely eldöntötte, hogy ki marad, és ki hová költözik. A falu bevételének és a szelekciónak messzire visszanyúló előzményei vannak. Az eredetileg teknővájó oláh cigányok általában több lépcsőben közelítették meg a falut, szó szerinti és átvitt értelemben egyaránt. Az első lépést az jelentette, amikor a két háború között meggyorsult a foglalkoztatási struktúra eltolódása a mezőgazdaság felé.

Az erdei telep nagy távolsága a községektől funkciótlanná vált, és a cigányok a településhez közelebb eső helyet próbáltak keresni. Ez a megközelítési, áttelepülési folyamat a régebbi szerves közösségeket felbomlasztotta, sokszor több kisebb telep lakói költöztek össze az új helyen, így megszűntek az életmód, életszínvonal viszonylagos kiegyenlített ségének a feltételei.

A foglalkozások differenciálódásával egy időben megkezdődött az életforma, életszínvonal differenciálódása is. A szétválásnak itt csak két pólusára utalok: az agrárproletarizálódásra és a parasztizálódásra.

Azokban a családokban, ahol a közeledést a falu világához nemcsak a munkaváltozás, hanem a paraszti életforma bizonyos elemeinek átvétele is jelentette, hamarabb megfogalmazódott az asszimilálódás, a faluba költözés igénye. A telep falujába költözni lényegesen nagyobb eredménynek számított, mint elkerülni egy másik községbe, mert az előbbi egyértelműen jelzi a társadalmi felemelkedést. A telepen belüli differenciálódás kialakította azokat a típusokat, amelyeket a legtöbb esélyük lehetett a beköltözésre, és ezt az esélyt többnyire ki is használták.

(The paper is the abridged version of Havas Gabor's study of the same title published in 1982.)

– folytatjuk –

# Bumbi és a fehér viloja virág (3. rész)

(Sáfár Sándor és Wuschler Anna gyűjtése)

**D**olga végeztével Bumbi is odasétált a tábortűzhöz, ahol a vitézek a szalonnát sütötték. Eleinte észre se vették őt a többiek, mert éppen sorsot vetettek, hogy ki vegye feleségül a szoborlányt, ha már Bumbinak nem kell, a lány pedig nem tud választani közülük.

Ha tőlem kérdezik, én mindjárt megmondhattam volna, hogy Ólomvitézhez illik a legjobban. A szerencse is neki kedvezett. Már éppen inni akartak az ifjú pár egészségére, amikor Bumbi megszólalt.

– Nem lesz ez így jó! Asszonyt otthon hagyni, nagy vállalkozás előtt házasodni, ki hallott?

– Hát bizony ez igaz – sóhajtott Ólomvitéz, és csúsztatta vissza a kamrába talált itókát a kabátzsebébe. – Megígértem, hogy melléd szegődök, míg meg nem találod a szíved választottját, Viloját, de ez a lány most már az én menyasszonyom. Nem hagyom. Mi legyen veled, míg én úton leszek?

– Mi lenne? Hazamegy édesanyámmal. Ha tetszel neki, ha ő is úgy akarja, megvár, míg hazaérkezel.

– Na, jól van – egyezett bele a dolgba Ólomvitéz.

– Hanem, milyen üveg van a zsebedbe Ólomvitéz? – kíváncsiskodott Bumbi.

– Valami itókaféle. Az óriás kamrájában találtam – vette elő.

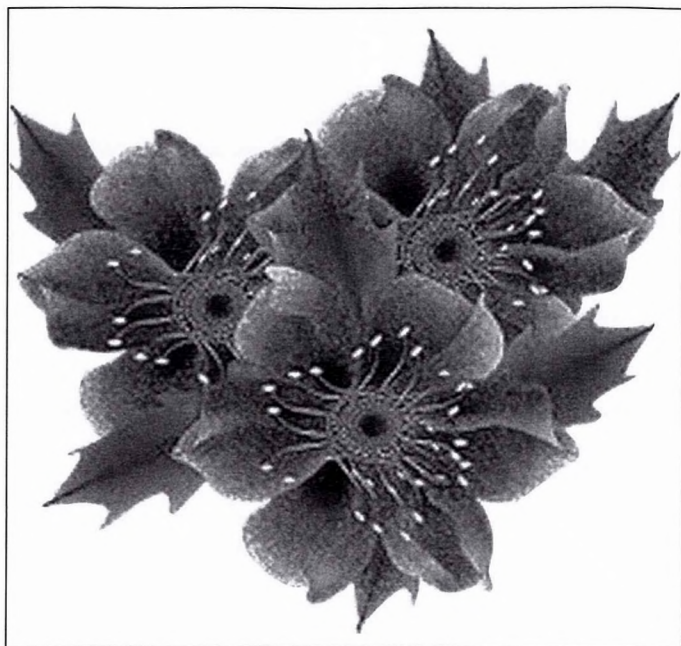
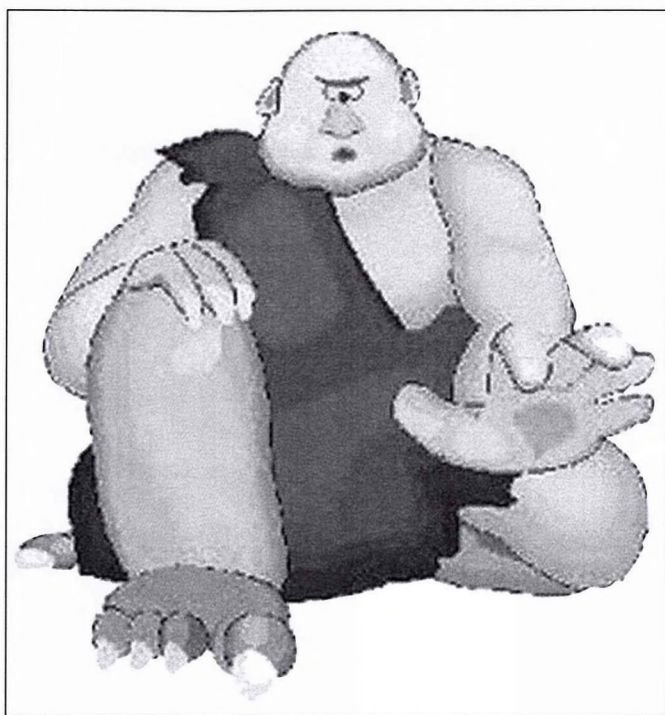
– Itóka, itóka, de milyen: sör, bor, pálinka?

– Egyik sem. A színe metgeszi. A szaga nem tettszik. Kóstolni nem kóstoltam.

– Szerencsédre – kapta ki Ólomvitéz kezéből az üveget Bumbi. Alig látható, kicsinyke halálfej meg két csont volt vésvé az üvegre. – Méreg ez! Mégpedig halálos méreg!

– Dobjuk el! – ajánlotta Ólomvitéz.

– Várj csak! Dobjuk... Ne dobjuk...? Lehet, hogy hasznát vesszük még – avval már csúsztatta is Bumbi a saját zsebébe az üveget.



Amikor az üveg gazdát cserélt, búcsúzkodni kezdett Terka a fiától, meg a vitézektől, de búcsúzkodott a szobor királykisasszony is a vőlegényétől meg a többiektől, hogy a cigányszonnyal mehessen. Indultak rögvést. Persze nem gyalog, hanem arra a fekete felhőre teprekedve, amelyi-

ken Terka idefelé jött. Hazaérkezve lezállt a felhőről Bumbi anyja, meg a szobor királykisasszony.

A legények tanakodtak a tűz mellett, hogy hogyan menjenek tovább. Meg is egyeztek, hogy ki-ki kerít magának lovat az óriás istállójából. Bumbinak erre nem volt szüksége, mert nemcsak, hogy volt lova, hanem az élesztőfűtől meg is táltosodott.

Észre se vették, hogy míg a lovakal bajlódtak, az égen a csillagok hídformába igazodtak, de úgy, hogy lépkedni lehetett az egyikről a másikra, mintha grádicson járna az ember. A híd egyik vége Bumbi előtt állt, a túlsó vége Jeges királynak a palotájának a kapujánál.

Felcihelődtek és megindultak a csillagúton. Hamarosan meg is érkeztek. Már, mint a kapu elé. Dehogy mekkora kaput kerített Jeges király a kapuja elé! Csak a kulcslyuk volt akkor, mint egy rendes városi kapu. Taszajgálták, nyomkodták, zörgették a vitézek, de az még annyira sem mozdult, mintha szél döngetné, nem száz marok legény.

Bajlódtak már vagy egy fertály



órát, amikor a jobb felső sarokból leereszkedett egy nagy pók. Emberi hangon szólította meg őket.

– Mi járatban vagytok?

– Látogatóba jöttünk Jeges királyhoz. Számadásunk van vele – felelte Bumbi.

– Neked is itt a menyasszonyod?

– Hát, itt van...? Nincs? Elátkozta a gazember.

– Az én menyasszonyomat is. Mégpedig kígyóvá. Meg engem is, mert királyfi vagyok ám én, nem pók.

– Hiszen csak be tudnék menni! Ellátnám én a baját – erősködött Bumbi.

– Ezen könnyen segíthetünk. Tudok egy titkos alagutat, amelyik éppen Jeges királynak a hálósobájába vezet.

– No, akkor induljunk! Vezess! – bízta a pókot Bumbi.

Elindultak. Elöl a pók, utána Bumbi, majd a vitézek. A sötét alagútban csak a vilója virág világított. Arra mentek, amerre a pók vezette őket. Egyszer csak fölfelé nyíló ajtóhoz értek.

– Na, itt álljatok meg! Várjatok, míg visszajövök – adta ki a parancsot vitézeinek Bumbi.

– Szerencsés jó esetét Jeges király!

– köszöntött rá hangosan Bumbi a

meglepődött gazdára, aki egyedül üldögélt, borozgatott magában a hálósobájában.

– Lesz neked mindjárt jó estéd! – válaszolta, és már kapott is a buzogánya után, hogy agyoncsapja Bumbit.

– No, állja meg egy kicsit! Mondhatom, te is szép házigazda vagy! Meg se kínálsz a vendéget, pedig látom, jóféle vörös bort nyakalsz. Nézd, én nem vagyok olyan fukar, mint te. Nem is borral, hanem fájntos ízű fiatalítóval kínállak meg. – Bumbi elővette a kabátzsebéből az üveget és átnyújtotta Jeges királynak.

– Igyál! Egészségedre! hogy a görcs álljon a fukar hasadba!

– Neked is! – nagyot húzott Jeges király az üvegből. Bele is állt a görcs! Alighanem ki se enged többet a húsa. Megmerevedve, mint a halott zuhant végig a földön.

Abban a szempillantásban lepatant Bumbi kalapjáról a fehér vilója virág. Ott állt előtte az igazi Vilója királykisasszony.

– Az élesztőfű! – kapott észbe Bumbi. Elővette, megérintette vele a pókot. Rögtön derék, szép legénnyé változott. Alighogy ez megtörtént, Bumbit körülvette mindenféle csúf

állat. Kígyó, béka. Csak úgy nyüzsögtek.

– Menjetek innen az anyátok keservit! – csapkodott feléjük Bumbi. Halljatok csudát! Azok a ronda csúszómászók mind gyönyörűséges királykisasszonnyá váltak. Valamennyit Jeges király átkozta csúfsággá.

Lett nagy kavarodás, mert Bumbi elővette a kis faszobrot. Ez előtt megesküdtek a Szent Istennek Bumbi és Viloja, a vitézek és a királykisasszonyok, hogy sem rosszban, sem jóban, senki el nem hagyja a hitese párját. Ezután előkerült egy cigánybanda is. Hogy honnan? Én azt nem tudom, de az bizonyos, hogy ahol vígasság van, nem hiányozhat a muzsikaszó. A lakodalom végén, úgy a harmadik nap, bandaszóval vonult a sok fiatal pár Bumbiékhoz, hogy az öregeknek is jusson az örömből, no meg Olomvitéz se sóvárogjon a párja után.

Így volt, igaz volt, Öregapám is játszott a bandában.

**Mesélő:**

**Baranyi Dezső primás, 38 éves**

**A gyűjtés időpontja:**

**Balassagyarmat, 1962**

– vége –

**Kertész Imre:**

# Bizhelyakipe

Sagda sigo avilas-gelas, chi das vorba amenge, leski musura unyivar xojarnyiko sas, sar kaske dujvar kattyi gindo si pe lesko phiko, sar kon nashtig kerel kaver, sosa kadi butyi leske lossh si, del amenge xamasko, me kodi gindom man, kado kuch xamasko, so zurales phares shaj lino, vi atunchi hatyardom kodole manushes, hoj sostar zhutisaren pe amende. Muro sako zhanipe, o intrego dyelo perdal dikhlos, nashtig ashlas sharados angla mande, ke mishto pinzharav: vi kado jekh baro biengedelmipesko sas, haj vi kado mange lasho avilas, ke mange anda kodi lasho avlas.

Shaj phendom: vramasa inke kaj le chudipe pe leste shaj siklyaren le manusha. Lokhes ande sastyareski soba aba phujatar gelom – te detehara o sastyari kade phendas –, feri punrangles, ando gad, kapasa andre sharados, ande shudro ajero, mashkar le pinzharde sunga, variso nyevo arakhlom: avilas e primavara, ke nachilas o jivend. Kana avilom baro pale, anda kaver barako, kaj sas sirmako gradyija, kodo barako surro sas, akanak jekh majbaro gumivoska rotako, variso vurdon cirdine avri roboske gadange manusha, so pherdo sas mule manushenca, galbenone vasteske manusha sas, kana me kado dikhlom, kethane cirdom pe mande e kapa, te na shudrajvav, haj sigo gelem palpale ande muri taty soba, langajles, mure punre tele khoslom, haj tela muri kaap pashjilom. Kathe vorbisardom mure koverkosa, zhikaj kathe sas, (ke pala cerra vrama gelastar, „nach Hause”, haj phuro polsko manush avilas misto leste) dikhlom, ashundom le porunki, so avilas avri le glasosko shifonyi, haj shaj phenav: kadal, haj anda muri godyi gindisardom man jekh lageresko sako dyelo, leski sung, majcino, majbaro pheripe, kathar e detehara zhikaj e ratyi, haj inke vi ratyine. Kade o „Friseure zum Bad, Friseure zu Bad” glaso butvar mardas muro kan, anda kodi gindisardom man, nyevo transporto avilas. Kadaleste phenen sagda butvar „Leichenkommando zum Tor” vaj „Mulengon inkrinde manusha kaj o Vudar”; te inke majdur phenen kadi vorba, kade shaj gindij man, haj but manush mulas ando drom. Shaj zhanglom, haj ande kadi vrama „Effekten”, vi le kaver kerinde manusha te zhan te den avri le gada, unyivar „im Laufschrift” sigos phujatar. De te mangen zwei vaj vier Leichhentreges, phenenas: „mit einen” vaj „zwei Tragbetten sofort zum Tor!” – kade kodi gindisardas tut, haj jekh manush mulas, ande nasul bajo, varikaj ande butyi, vaj pe avri ashun-keripe, ando podo, ande pivnica, kon zahanel kaj. Avri zhanglom, haj „Kartoffelscheler” le gilchake uzharipesko kommandoske na feri dyeseski butyi si len, tena vi ratyaki butyi si, „Nachtschicht” si len, haj vi kaver butyi. De sako pala mizmereske, ande sako chaso, sako dyes, ashundyol jekh mistikalno vorbipe: „Ela zwo, Wla zwo, aufmarschieren lassen!” – haj pe kado but phagerdom muro shero. Kado vorbipe ushoro sas mange, de vi atunchi trubujas ma jekh cerrea vrama, zhikaj hatyardom kodi, anda kodi zhanglom, haj bari pacha sas, haj opre ashundyilas:

„Mützen ab!”, „Mützen auf!” unyivar anda sano muzikako glaso hatyardom kodi, hoj „aufmarschieren lassen” sas, so kodi phendas, trubul te zhan le manushenge ande gleda, o „zwo” zwei, (duj) az „ela” sas L.Á. Lageraltester si, haj ando Buchenwaldo angluno haj dujto, kathe vi duj Lageraltester si – haj kade na baro chudipe, gindisardom man, andekh tabori, kaj avri dine vi o baro numero, so sas ijjevardesh-miji, k eme kade ashundom les. Lokhores pala kodi amari soba pachasli sas, vi o Zbishek gelastar, te voj sas amende vizitalil, haj Pjetyka inke jokhar krujal dikhel, haj phenel „dobra noc” (lashi ratyi) haj tele pizhel e phabardy. Atunchi rodav mange muro than, so si ando muro pato o legmajlasho, vi mure phumb so muken, pe muro kan cirdav muri kapa, haj avel o lasho somno: na, kathar kado majbut nashtig kamav, ande kontracijalno lageri majlasho dyelo man nashtig resel.

Duje dyelondar daraylom jekh cerra. Anglo sas mure duj phumba, mure phumba inke lole sas, lenge mas inke ivando sas, de aba pelengo agar, kathe-kothe barnavi morcha kerdyle, o sastyari na phandel krujal gezosa, daba akharel man voj peste, haj kana voj dikhel man, atunchi darav kodolester, hoj leski musura lossajvel. O kaver dyelo kodo sas, jekh lashi pecipija sas. Pjetyka haj Zbishek, kana von vorbisaren, andre muken o vorbipe, opre vazden lenge naja, vi ame te keren pacha, silencio, vi muro kan ashunel variso glaso, kasavo galaso, sarte zhukel basholas. Kothe, vi ande kaver soba baro mishkipe si, ke ashundom, le manushen zhikaj e ratyi te vorbin. La sirenako glaso butvar si andekh dyes, haj siklo dyelo, te opre ushtyav vi ratyine pe glasoska kutijaki porunka: – Krematoriumo, ausmachen! –, pala jekh perco, de aba inke jokhar, xojarnyikos: Krematorium! Sofoht ausmach’n! –, anda soste avri hatyarav: chi kamen, hoj le krematoriumosko nuro kathe akharel le sastrune chiriklya. Le frizera chi zhanav kana soven, ke zhanglom, angla le najipesko than akanak, duj-trin dyes trubul te azhukaren le nyeve manushenge, kon akanak avile, haj o Leichenkommando – ashundom – sagda butyi keren. Ande amari soba naj shusho pato, haj mashkar le shinde phumba anglunovar ashundom, kathar jekh ungrone shavestar, kon pashjolas ande kaver pato, voj vi kodi phendas, si kasavo nasvalo, kas pushkedine.

Kado pushkerdipe p odrom las, kana avilas anda kaver lageri, lageresko anav sas „Ohdruf”, haj kado lageri kasavo sas, sar ando Zeitzo, pe jekh kodolestar darandos, te na maladyon le amerikanickone ketananca, kado pushkerdipe na leske kamline te den, tena jekh kaver manusheske, kon chi zhanelas aba te zhal, haj tele pelas pe phuv, kade vi les puhsmeden pe lesko punro. Kodi sas e baxt, o glonto chi reslas kokalo, phendas o manush, haj me kodi gindisardom man: manca kado dyelo nashtik perel. Ande muro punro feri kokalo sas, kade o glonto sagda kokalo reslasas. Avri zhangline pa leste, haj feri tonmnasa gelas ando lageri, leske robosko

numero oxtovardesh-miji sas – ande muri soba na voj si le elitosko manush. Ande kadi vrama variso pasharel, variso bajo, sako thanendar. Jokhar Pjetyka phirel te pushel le nasalvalen, ande lesko vast hertija si, haj sakonestar pushel kodi, vi mandar: zhanes te zhas, te phires, „laufen”. Phendom leske: nye, nye, na me, ich kann nicht! Tag, tag – phendas voj –, du kannst, haj opre iskiril muro anav, haj vis a kavresko anav ande soba, inke Kuharskysko anav opre iskirisardas, kas sas o punro pherdo sas shinipenca. Jekh kaver ratyi ashundom – kana xalom muro manro – kodi ashundom anda radiovo: „Alle Juden im Lager” – sigos – le lagereske sa bibolde – „sofort” – akanak – „antreten!” – keren gleda, de pe kasavo glaso sas phendinos, haj sigos opre beshlom ando muro pato. – Co to robis? – pushlas o Pjetyka assajla musurasa. Sikadom leske o radiovo, de voj feri assajla musurasa. Sikadom leske o radiovo, de voj feri assajlas, sar sas siklos, haj sale duj vastenca sikadas mange, te pashjos tele palpale ando pato, sostar si o baro izdrajipe, kado sigipe? De le glasoski kutija sako ratyi duma del: – Lagerschutz – phenel, le taboreske komandoshon akharel ande butyi, de sigos, haj hajkam chi lenca naj dostardos, kade dichol, ke na pa but, – daba zhanglom bidarados te ashunav – le Lageraltester, haj Lagereschutzesko sheruno: sako lagereske sherunen akharel kaj o baro vudar, „aber im Laufschrift!” Ande kaver dyes pushelipesa, kushelipesa si pherdo: – Lageraltester! Auf marschieren lassen! Lageraltester! Wo sind die Juden?! – akharel, porunka del, pushel, kircij e kutija sagda, haj Pjetyka xojamyikos, sikavel peske vastesa, vaj kodi phenel leske: Kurva jego maty! – Haj atunchi me chi phenav khanchi, feri pashjuvav majdur ando muro pato. Aratyi ratyi te chi fajas man variso, ande kaver dyes naj so te kerav: – Lageraltester! Das ganze Lager: antreten! –, palakodi motoresko glaso, zhuklesko glaso, pushkake glaso, rolyango glaso, nashinde punresko glaso, haj pala lende nashinde kherango majbaro glaso sikavel, – te varkonenge majmishto fajol – le ketani ande pengo vast zhanen te len o dyelo, ha vi ame pachasle sam, haj vi avral pacha kerdyilas. Atunchi na pa but o sastyari avel andre, zurales bi azhukardos, ke o vizito, sarte avri khanchi chi pecipijasas, la deteharake sastyareski vizitacija kade sas, sar kaver dyes. Akanak voj nas kasavo frishhno, sar kaver detehera: leski musura khini sas, pe leske gada melalo kotor si, leske jakha ratvale sas, rodo dikhlas krujal, shusho pato kamelas te rodel, kadi aba chachoj. – Wo ist der – phenel Pjetykaske –, der, mit dieser kleinen Wunde hier?! – vastesa kerdas jekh mishkipe, andre dikhlas ande sakonengi musura, kade vi man dikhlas, haj me zhanav, hogy opre pinzhardas man, de sigo dikhlas-tar pa mande, pale po Pjetyka dikhlas, azhukardas lestar e vorba. Chi phendom khanchi, de aba getisajom opre te ushtyav, gada te lav opre, haj avri te zhav, varikaj, kaj si e bari chingar: tena atunchi kodi dikhlom, le Pjetykasi musura sikavel, chi zhanel pe kaste gindil pes o sastyari, pala kodi pala skurto gindipe, sar kaske vatunchi ande leski godyi avel variso, jekh „Ach... ja” vorbasa, haj sikavel pe kodo shavo, kaske o punro pushkedine, o sastyari losshajlas, ke lesko gindo gata kerdyilas. – Der geht sofort nach Hause! – phendas, haj kasavi pecipija kerdyilas kathe, so nas amende, datunchara me kathe som, haj chi zhanglom kade te dikhav, hoj te na avav lolomosko. O raklo, kon sas pushkedino, opre ushtyilas anda pesko pato, anglunovar feri peske vast shutas kethane, sarte te rudyil, pala kodi le sas-

tyaresko pala ushtyaibe, o raklo pe changa das pes, sa le duj vastesa xutyildas le sastyaresko punro, de o sastyari palma das les, le sastyareski vorba chi hatyardom, o sastyari pe rigate pizdas le rakles, haj lole musurasa nashlas avri anda soba. Ando shusho pato pala kodi nyevo nasalvalo avilas, jekh nyevo raklo – mange aba pizhardo phanglipe kodi sikavelas, pe lesko punro chi jekh naj aba nas –, haj kana o Pjetyka avilas mande, phendom leske lokhes: – Gyinkuje, Pjetyka. – Tena anda lesko lokhes: – Was?... – pemuri vorba: – Aber früher, vorher... – „haj majanglipe, akanak...” voj kade dikhlas pe mande, sar kon chi zhanel khnachi, gindisardom man, me kerdom dilipe mure vorbenca. Vi anglunovar sako dyelo kade pecipijas, sar me gindisardom man, k eme somas ande soba o majdulmutanoj, haj o raklo majzuralo sas sar me, kade naj pushelipe pe soste, sar me gindij man, hoj avri les si majbaro shajipe; kade majushores som andre bunusardos, ande varikasko bajo, sar ande muro bajo, kado trubujas te gindij man, haj jekh cerra lazhajlom man. De vis o phenel kado gindo, kana pushkeden? Ke pala duj dyes aba amende andre phandyilas e felyastra, haj andre avilas ande kaver zido jekh xasardo glonto. Kadale dyeseske sas jekh kaver dyelo, pe bango drom phirinde manusha avile avila kaj o Pjetyka, haj vi voj butvar, unyivar majlungo vrama sas dur kathar e soba, haj ratyine tela pesko thak variso lungona paketosa avila palpale ande soba. Me coloske dikhlom, de na kodo sas, ke desto sas les, kade parne flakoske dikhlom, haj anda kadalesko mashkar mishto ande vulusardos, kasavo variso mezisardas avri, so me chi dikhlom ande robosko vast, variso, pe soste intrego soba opre te kopajil, kado variso – angle soste tela pesko pato shutinosas – o Pjetyka sakonenge sikavelas, pe jekh dujto minuto muklas te dikhas, de kasave assajipesa shutas pe lesko kolyin, hoj vi me pe kodi gindisardom man, kana krechune azhukardom e podarka: jekh barnavone kashtesko kotor, anda soste skurto aspinali cavija tordyilas avri – jekh karabelyo, avilas e vorba ande muri godyi, kade, sar ande dulmutani vrama, pa pujari, pa detektivuri ginadom ande dragi mure kenyvuri.

Vi o kaver dyes interesnoske avilas – de kon zhanel palpale te serol pes, pe sako pecipija. Shaj phenav: e pitara sagda shukares kerdas, haj o sastyari sagda mishto kerdas peski butyi. Jekh dyes apol na pa but pala kavevo, ando gango ushtyaibe ashundyiline, jekh glasaslo cipipe, sar jekhsomnosko glaso, pe soste vi p Pjetyka angle lel tela pesko pato o paketo, haj avri zhal anda soba. Na pa but, hajkam ijja chaso sas, anglunovar ashundom ando radiovo ketanenge porunki te den, na robonge: – An alle SS-Angehörigen – haj vi dujvar ashundom: – Das Lager sofort zu verlassen –, sakon sigo te zhan avri anda lageri. Apol ashundom pashe, dur, krujal muro kan uralindo, lokhes majpachaslo maripeski chingar, apol pacha kerdyilas, zurales pacha sas, k eme azhukardom, dikhlom, ashundom, kana aven le manusha xamaskosa, zumasa. Hajkan pala mizmeri sas, kana le glasoski kutija pala skurto kircipe, kodiphendas amenge, kathe si o Lageraltester, Lageraltester, voj vorbij. – Kameraden – phendas lashe hatyaripesa ando pesko glaso –, Wir sind frei! – ame slobodime sam, haj pe kodi gindisardom man, atunchi kathe vi o Lageraltester, vi Pjetyka, vi o Bohush, haj vi o sastyari, haj inke but manusha, jekformasa gindisardine pen, te aba voj shaj phendas andre, losshas e pecipija.

– folytatjuk –



# CHACHIBE MAP FOTÓPÁLYÁZAT 2011

## 1. A pályázat

A Chachipe szó roma nyelven azt jelenti, hogy „igazság” vagy „valóság”, de egyben „jog”-ként is használatos. A Chachipe Map nemzetközi fotópályázatot meghirdető intézmények, a Nyílt Társadalom Alapítványok (Open Society Foundations) és a Közép-Európai Egyetem (CEU) részeként működő OSA Archívum, azt várják Tőled, hogy fotók segítségével mutasd be a világot, a valóságot, és azt, amit igaznak hiszel.

A Chachipe fotópályázat 2007-ben indult, amely 2009-ben a Chachipe Diák kiírással folytatódott. Az idei felhívás a roma kultúra földrajzi tagoltságát igyekszik kiemelni, a romákkal kapcsolatos történések, események „térképre való visszahelyezése” szimbolikus gesztus, amit a *Map* (Térkép) szó jelöl a verseny elnevezésében. Ha feltöltesz egy fotót és megadod a település nevét, ahol a fotót készítetted, az megjelenik majd a Chachipe Map oldalon található interaktív térképen. Idén a következő három témában küldhetsz be képeket:

### *Helyi hős, Közös nevező, Valóságos álmok*

A pályázat elsődleges célja, hogy bemutasd: Te hogyan látod a romákat és helyzetüket a társadalomban, abban a közegben, ahol élsz. Azokat a sztereotípiáktól mentes képeket díjazzuk és állítjuk majd ki, amelyek előítéletek nélkül ábrázolják romák és nem romák együttélését, nyitottan közelítenek a megjelölt témákhoz, s esetenként akár merőben új nézőpontot érvényesítenek a képalakítás során.

**A versenyben bárki részt vehet**, viszont a részvétel előfeltétele, hogy a képek a Roma Évtized Program valamelyik országában készüljenek a 2005 és 2011 közötti időszakban, Albánia, Bulgária, Bosznia-Hercegovina, Csehország, Horvátország, Magyarország, Macedónia, Montenegró, Románia, Szerbia, Szlovákia vagy Spanyolország területén.

## 2. A kategóriák, amelyekben nevezni lehet

### Helyi hős

A celebek, sztárok mellett sokan vannak, akik nem kapnak ugyan figyelmet a médiában, de közöttünk élnek, és sokat tesznek a közösségükért, romák és nem romák együttéléséért. Keress olyanokat a környezetedben, akik kivívták a megbecsüléset, akiknek fotóját szívesen megmutatnád egy képzeletbeli albumban. Olyanokat keress, akik szívükön viselik a romák sorsát, s akik tetteikkel már bizonyítottak neked, családotnak vagy a körülötted élőknek. Lehet ő a legjobb barátod, egy rokonod, közvetlen szomszédod vagy a település jellegzetes figurája, bárki, aki érdemes a megörökítésre. Mutasd be cselekvés közben, vagy olyan közegben,

ami indokolja a választásod. A kép címében fogalmazd meg, hogy miért hős az általad kiemelt személy.

### Közös nevező

Romaként vagy nem romaként gondolkodsz el, hogy a másik oldalon lévő barátaid, ismerőseid és közötted nem több-e az azonosság, mint a különbség. Milyen közös események, élmények részesei lehetünk függetlenül a hovatartozásunktól? A képeken mutasd be azt, ami összeköt egymással romát és nem romát, találd olyan élethelyzeteket, amikor nem érvényesül a megosztottság. Személyes érintettséged még értékesebbé teheti az alkotást. A kép címében fogalmazd meg ezt az egymás megismerését és elfogadását adó tapasztalatot.

### Valóságos álmok

Bárhonnan származunk is, romának vagy másnak születtünk is, természetesen vannak álmaink. Ezek az álmok gyakran nem is a képzelet világából valók. Az álom nem feltétlen jelent birtokolható tárgyat, hanem lehet egy valóra vált érzés, egy örömteli pillanat, egy személy vagy közösség együttes teljesítménye. Találd meg azokat a helyzeteket, ahol láthatóvá válik a megvalósult álom, találd meg a roma közösség azon tagjait, akik elérték egy álmukat, vagy mutasd be akár saját álmodat. Mutasd meg, mi az, ami jó a világban, amitől jobb is lehet a nem mindig szép valóság. A kép címében fogalmazd meg, mi az, ami valósággá lett.

## 3. Pályázati feltételek

A pályázaton való részvétel ingyenes, jelentkezhetsz életkorra és állampolgárságra való tekintet nélkül. **Képeidet 2011. október 19. és november 20. között töltheted fel a következő angol nyelvű oldalon: [www.chachipe.org](http://www.chachipe.org).**

A feltöltött kép **24 órással** késéssel kerül fel a Chachipe Map nyilvános oldalára, a szerző neve nélkül. A zsűri azonban csak akkor értékelheti a pályaművet, ha a pályázat lezárulta előtt faxon vagy levélben elküldöd, vagy szkennelve feltöltöd a Chachipe weboldalra az aláírt Szerzői Nyilatkozatot.

Az űrlap kitöltéséhez szívesen ad segítséget a Chachipe koordinátor: Horváth Zsófia, [photo@chachipe.org](mailto:photo@chachipe.org) vagy +36 30 250 2635.

A verseny lebonyolításához, a díjazáshoz és a szerzői jogok tiszteletben tartása érdekében számos személyes adatot bekérünk a pályázókról, de a Chachipe pályázat kiírói garantálják a személyiségi jogok védelmét. Kiskorúak esetében a szülő vagy gondviselő elérhetőségét kell megadni, és neki kell aláírnia a nevezési lapot is. A nevezési lap részét



képező „Nyilatkozat” elfogadásával a pályázók kijelentik, hogy a fotókkal kapcsolatos szerzői jogokkal rendelkeznek, és engedélyezik a Nyílt Társadalom Alapítványok és az OSA Archivum számára, hogy – nem kereskedelmi céllal – kiállítsák és a honlapjukon megjelentessék a képeket.

Csak olyan képekkel nevezhetsz, amelyek még eddig nem kerültek publikálásra és kiállításra, a saját honlap nem minősül publikálásnak. Egy szerző legfeljebb 10 darab fotóval pályázhat. Kizárólag digitális vagy digitalizált fotókat tudunk elfogadni, minimum 2048X1536 (3 Mpixel)-es felbontásban tömörített JPEG formátumban. A feltöltést mi nem tudjuk elvégezni, ezt neked kell megtenned. Manipulált képeknek minősülnek azok, amelyekről valamilyen részt eltávolítottak vagy hozzáadtak, amelyeken szint módosítottak, vagy amelyek készítésekor filtert használtak. Ezeket a fotókat a versenyből kizárjuk.

#### **4. Díjak**

A nemzetközi zsűri minden kategóriában 3 díjat oszt ki – 1000, 500 és 300 euró értékben –, s amennyiben úgy dönt, különdíjat is adhat. A győzteseket a Chachipe Map honlapon 2011. decemberében hirdetjük ki. A Chachipe Map pályázat legjobb fotóiból egy válogatás készül, amelyet a 2012-es évben állítunk ki egy budapesti helyszínen, s amely egyben a díjátadás időpontja is. Reményeink szerint ezek a képek a Roma Évtized Program számos más országába is eljutnak majd.

*További információért a Chachipe koordinátorhoz fordulhatsz:*

Horváth Zsófia, +36 30 250 2635, photo@chachipe.org.

#### **ORSZÁGOS ROMA ÖNKORMÁNYZAT**

**ELNÖK: FARKAS FLÓRIÁN**

Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 76.

Telefon: 06-1-322-8903

Fax: 06-1-322-8501

E-mail: [titkarsag@oronk.hu](mailto:titkarsag@oronk.hu)

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

\*\*\*\*\*

#### **KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM**

Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság

Székhely: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 2-4.

Postai cím: 1357 Budapest, Pf.: 2.

Telefonszám (központ): 06-1-795-1000

Telefax: 06-1-795-0002

Ügyfélszolgálat e-mail: [lakossag@kim.gov.hu](mailto:lakossag@kim.gov.hu)

Ügyfélszolgálat telefonszám: 06-1-795-6411

# OLVASSUNK MAGUNKRÓL!

## *Kedves Olvasóink!*

Ezúton is szeretnénk megköszönni érdeklődésüket lapunk iránt. Örömmel tapasztaljuk, hogy olvasóköriünk folyamatosan bővül, s lapunkat egyre többen olvassák honlapunkon ([www.ldromalap.hu](http://www.ldromalap.hu)) keresztül is.

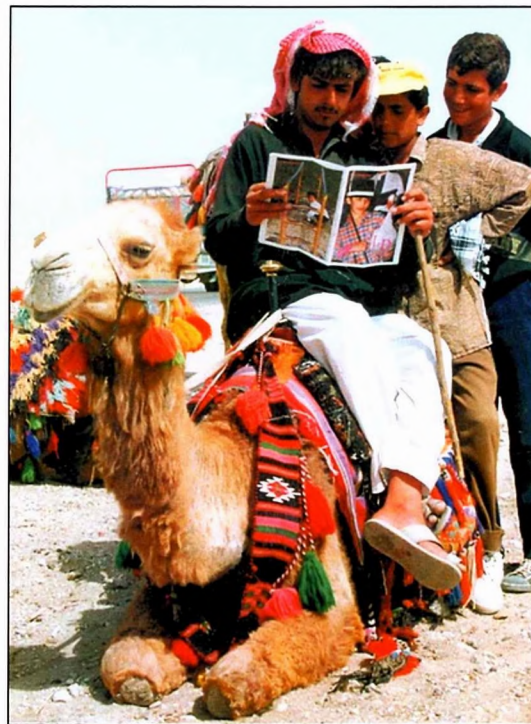
A nagy érdeklődésre való tekintettel új kezdeményezést indítunk ***Olvassunk magunkról!*** címmel.

- Szeretné megismertetni települése hagyományait másokkal is?
- Ismer szakmai és regionális összefogást, a szervezetek közötti együttműködés kialakítását szolgáló modellértékű programokat?
- Kulturális programon vett részt és jól érezte magát?
- Példaképként tekint valakire, aki életpályájával mások számára is minta lehet?

Fesztivál, falunap, képzési program, szakmai együttműködés?

***Írjon róla, hogy mások is megtudják!***

Várjuk olvasóink írásait a településükön, a megyéjükben, a régióban történő eseményekről!



**Leveleiket, fényképeiket várjuk szerkesztőségünk címére:  
5000 Szolnok, Aranka u. 3.**

**A Szerkesztőség**



## **MEGRENDELŐ**

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

**Előfizetési díj**  
 egy évre: 3600,- Ft,  
 fél évre: 1800,- Ft,  
 negyedévre: 900,- Ft

***A megrendelőlapot és az előfizetési díjat  
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:***

**LD**  
 „LUNGO DROM”

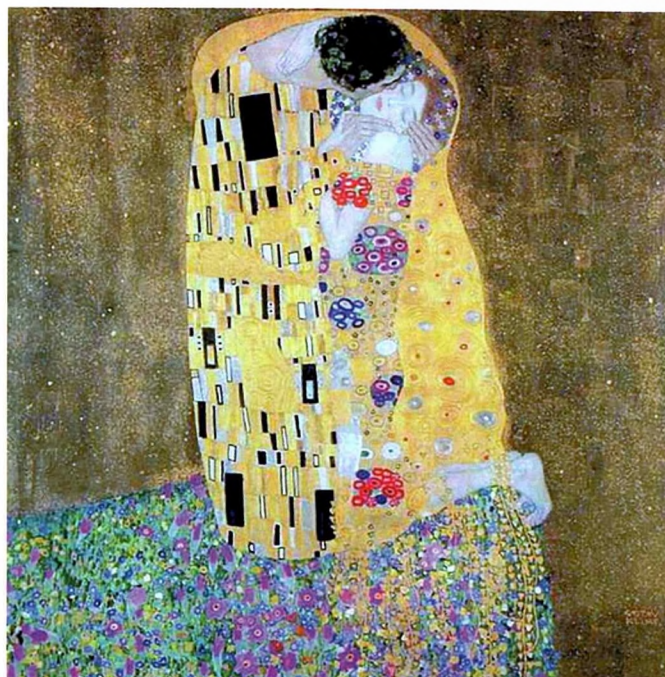
**5000 Szolnok, Aranka u. 3.**

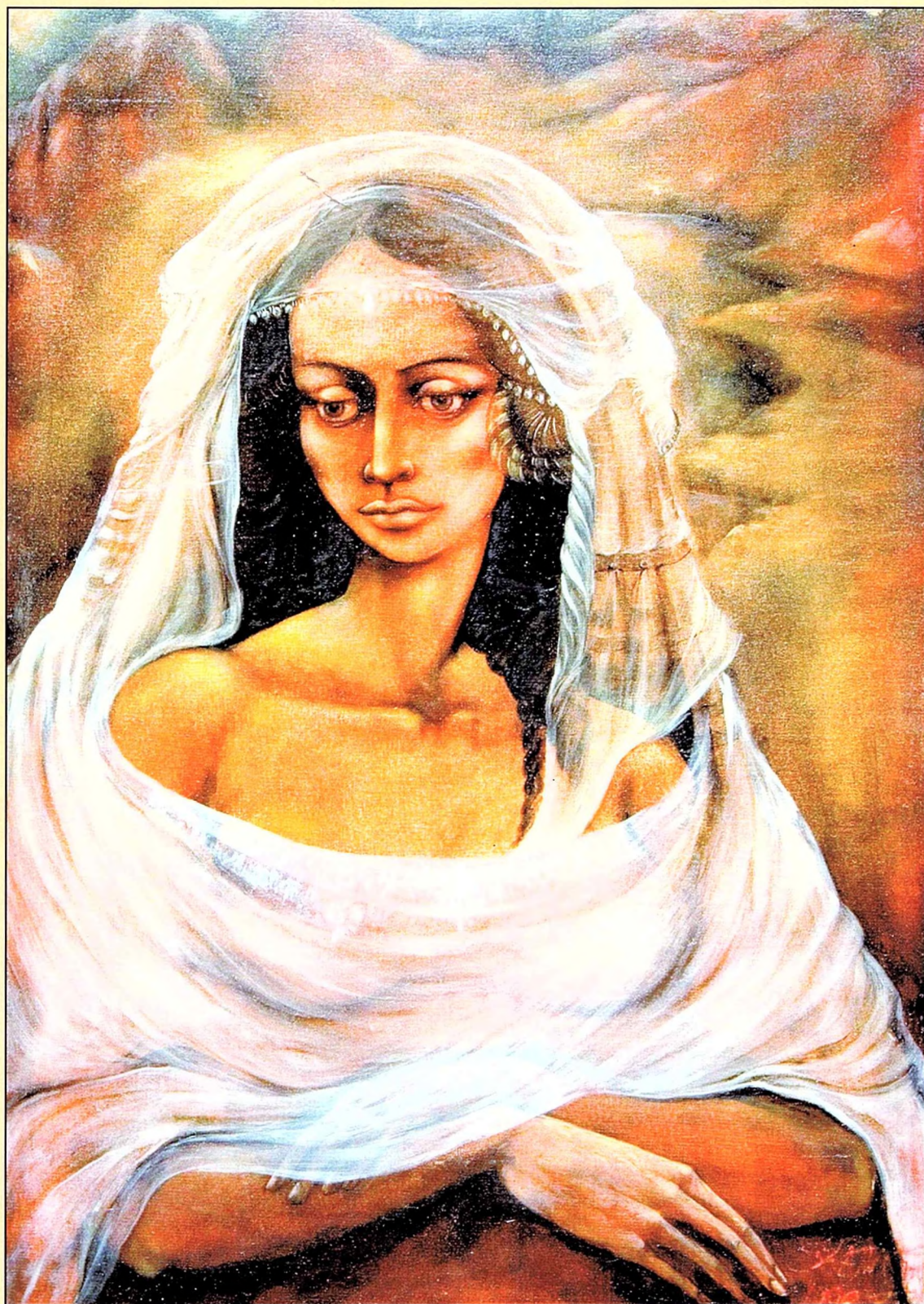
**Telefon:**

**(06) 56/420-110**

***Előfizethető rózsaszínű  
postai utalványon.***

## **Gustav Klimt: Október**





**Szentandrassy István: Reneszánsz Madonna (2001)**  
(Szentandrassyi István 50. születésnapjára, Kossuth Klub 2007)